दैनिक
राज्य लोकतंत्र
नवी दिशा... नवे विचार...

आजचे पंचांग

दिनांक: ३० ऑक्टोबर २०२६ वार: शुक्रवार विक्रम संवत: २०८३ (पार्थिव / शालिवाहन शक १९४८ – परभव) अयन: दक्षिणायन ऋतु: हेमंत मास (अमावस्यांत): आश्विन / कार्तिक पक्ष: कृष्ण पक्ष तिथी: पंचमी (सायंकाळी ७:२४ पर्यंत, त्यानंतर षष्ठी) नक्षत्र, योग आणि करण नक्षत्र: मृगशिरा (सकाळी ९:०४ पर्यंत), त्यानंतर आर्द्रा योग: शिव (रात्री ८:४१ पर्यंत), त्यानंतर सिद्ध करण: कौलव (सकाळी ८:४५ पर्यंत), त्यानंतर तैतिल (सायंकाळी ७:२४ पर्यंत)

नीट-पीजी पेपरफुटी प्रकरणात मोठी सुनावणी

पुणे । प्रतिनिधी

नीट-पीजी २०२६ परीक्षेतील कथित पेपरफुटी प्रकरणात केंद्रीय अन्वेषण विभागाने (सीबीआय) केलेल्या कारवाईनंतर आता न्यायालयाच्या निर्णयाकडे लक्ष लागले आहे. राऊस अव्हेन्यू न्यायालयाने आरोपींविरुद्ध आरोप निश्चित करण्याबाबतचा आदेश राखून ठेवला असून, १८ नोव्हेंबर रोजी निर्णय सुनावला जाणार आहे. या प्रकरणात एकूण १४ जणांना आरोपी करण्यात आले आहे. सीबीआयने मे महिन्यात या प्रकरणाचा तपास सुरू केला.

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 शुक्रवार, दि. ३० ऑक्टोबर २०२६ वर्ष - २ अंक - ३६ पाने - ४ पुणे/पिंपरी-चिंचवड

‘मनुस्मृती’ अन् ‘ऋग्वेदा’चे दाखले देत गो-हत्या प्रकरणात जन्मठेप; गांधीनगर न्यायालयाचा ऐतिहासिक निकाल

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

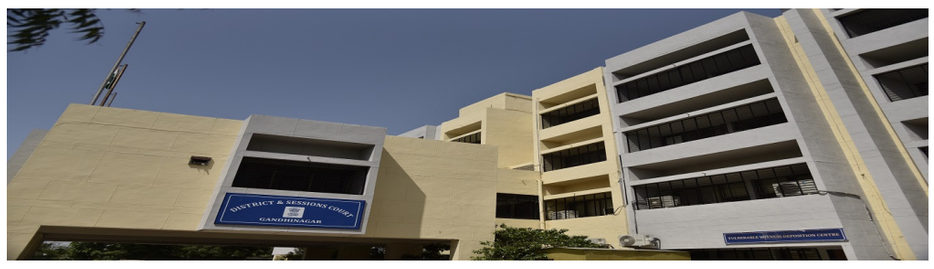
गांधीनगर (गुजरात): वृत्तसंस्था

आधुनिक भारताच्या न्यायव्यवस्थेत कायद्याच्या कलमांसोबतच प्राचीन धर्मग्रंथांमधील नैतिक व सांस्कृतिक मूल्यांचे दाखले देणारी एक दुर्मिळ आणि महत्त्वपूर्ण घटना गुजरातमध्ये घडली आहे. गांधीनगर जिल्ह्यातील कलोल येथील सत्र न्यायालयाने बेकायदेशीर गो-हत्या प्रकरणात तीन आरोपींना जन्मठेपेची अत्यंत कठोर शिक्षा सुनावली आहे. विशेष म्हणजे, तब्बल ७६ पानांच्या आपल्या सविस्तर निकालपत्रात न्यायालयाने 'मनुस्मृती' आणि 'ऋग्वेद' या हिंदू धर्मग्रंथांचा स्पष्ट उल्लेख करत गो-वंश संरक्षणाचे महत्त्व अधोरेखित केले आहे.

'अशीच कत्तल सुरू राहिली तर गोमाता नामशेष होईल' - न्यायालयाचे गंभीर निरीक्षण

निकाल सुनावताना सत्र न्यायालयाने अत्यंत कडक शब्दांत समाजातील या गुन्हेगारी प्रवृत्तीवर ताशेरे ओढले. ''जर अशा गुन्ह्यांमधील आरोपींना कायद्यानुसार कडक आणि कठोर शिक्षा झाली नाही, तर येत्या काळात गोमाता या पृथ्वीवरून नामशेष होईल,'' असे गंभीर निरीक्षण न्यायालयाने नोंदवले.

यावेळी सांस्कृतिक आणि धार्मिक संदर्भ देत न्यायालयाने ऋग्वेदाचा दाखला दिला. ऋग्वेदात गाईला 'अधन्या' म्हणजेच 'जिची कोणत्याही परिस्थितीत हत्या केली जाऊ

शकत नाही' असे संबोधले असल्याचे न्यायाधीशांनी आपल्या निर्णयात नमूद केले. प्राचीन काळापासून भारतीय संस्कृतीत गाईचे असलेले स्थान आणि निसर्गचक्रातील तिचे योगदान जपण्यासाठी कायद्याचा बडगा उगारणे आवश्यक असल्याचे न्यायालयाने स्पष्ट केले.

नेमके प्रकरण काय होते?

ऑगस्ट २०२४ मध्ये गांधीनगर जिल्ह्यातील कलोल तालुक्यात ही घटना घडली होती. आर्थिक फायद्यासाठी काही जणांनी बेकायदेशीरपणे गाईंची कत्तल केल्याचा आरोप होता.

जप्ती: पोलिसांनी धाड टाकून घटनास्थळावरून सुमारे २७७ किलो गोमांस (इशशष) आणि कत्तलीसाठी वापरलेली धारदार हत्यारे जप्त केली होती.

इतर आरोपी: या प्रकरणातील इतर दोन आरोपींची पुरेशा पुराव्याअभावी सुटका करण्यात आली, तर एका आरोपीचा खटल्याची सुनावणी सुरू असतानाच मृत्यू झाला होता.

शिक्षा आणि दंडाचा तपशील

न्यायालयाने दोषसिद्ध झालेल्या तिन्ही आरोपींना कोणतीही दया न दाखवता कडक शिक्षेची नोंद केली:

। आरोपीची नावे । मुख्य शिक्षा । अतिरिक्त शिक्षा व दंड ।

|---|---|---|

। १. वसीम

२. मोहम्मद रफिक

३. अशफाक उर्फ सलमान

। जन्मठेप आणि प्रत्येकी २ लाख दंड । इतर गुन्ह्यांसाठी १० वर्षांची सक्तमजुरी आणि १ लाख अतिरिक्त दंड ।

आधुनिक न्यायव्यवस्थेत धार्मिक ग्रंथ आणि नैतिकतेचा मिलाफ

आधुनिक भारतात संविधान आणि संसदेने तयार केलेले कायदे हेच न्यायदानाचा मुख्य आधार असतात. मात्र, या प्रकरणात न्यायालयाने भारतीय कायद्याच्या चौकटीत राहूनच निर्णय देताना, गुन्ह्याचे गांभीर्य आणि सामाजिक-सांस्कृतिक संवेदनशीलता स्पष्ट करण्यासाठी मनुस्मृती व ऋग्वेदासारख्या ग्रंथांमधील नैतिक तत्त्वांचा आधार घेतला आहे.

पर्यावरण संतुलन, प्राण्यांचे संरक्षण आणि समाजातील नैतिक मूल्यांचा ऱ्हास रोखण्यासाठी न्यायालयाचा हा निकाल अत्यंत दिशादर्शक मानला जात असून, संपूर्ण देशात या निकालाची आणि त्यातील निरीक्षणांची जोरदार चर्चा सुरू आहे.

तुम्हाला या बातमीमध्ये किंवा या विषयाशी संबंधित इतर कोणत्या कायदेशीर/सांस्कृतिक पैलूंवर अधिक माहिती हवी आहे का?

आपण आरटीआय च्या युगात आहोत!; गुन्हेगारांना वाचवण्यासाठी सरकार पुरावे लपवू शकत नाही : मद्रास उच्च न्यायालय

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

चेन्नई । प्रतिनिधी

सरकारी यंत्रणांकडून माहिती देण्यास होणारा विलंब आणि टाळाटाळ या पार्श्वभूमीवर मद्रास उच्च न्यायालयाने एक अत्यंत महत्त्वपूर्ण आणि दिशादर्शक निर्णय दिला आहे. ''आपण माहिती अधिकाराच्या (आरटीआय) युगात जगत आहोत. नागरिकांच्या हक्कांचे उल्लंघन झाले असल्यास गुन्हेगारांवर खटला चालवण्यासाठी आवश्यक असलेले पुरावे सरकार किंवा प्रशासन लपवून ठेवू शकत नाही,'' असे ठाम प्रतिपादन न्यायालयाने केले आहे.

'पोस्टल मॅन्युअल'चे जुने नियम फेटाळले

एका वकिलाच्या बेपत्ता वडिलांच्या नावाने कुटुंबाविरोधातच खोट्या तक्रारी पाठवल्याचा प्रकार समोर आला होता. याप्रकरणी मदुराई रेल्वे मेल सर्व्हिस (आरएमएस) कार्यालयातील ६ ऑक्टोबर २०२६ चे सीसीटीव्ही फुटेज अर्जदाराने मागितले होते. प्रशासनाने जुन्या 'पोस्टल मॅन्युअल' नियमांचा हवाला देत फुटेज देण्यास नकार दिला.

मात्र, न्यायमूर्ती जी. आर. स्वामिनाथन यांनी प्रशासनाचा हा युक्तिवाद पूर्णपणे मोडून काढला.

न्यायालयाचे महत्त्वपूर्ण निष्कर्ष:

आरटीआयचे वर्चस्व: आरटीआय कायद्यातील तरतुदी जुन्या नियमांपेक्षा वरचढ आहेत. दशकांपूर्वीचे जुने नियम यांत्रिकपणे लादता येणार नाहीत.

माहिती नाकारणे अपवादच: केवळ आरटीआयच्या 'कलम ८' मधील अपवादात्मक स्थितीतच माहिती नाकारता येईल; अन्यथा पुरावे लपवणे म्हणजे पीडितांचा न्याय मिळवण्याचा अधिकार हिरावून घेणे आहे. प्रशासकीय दिरंगाईच्या काळात नागरिकांच्या माहितीच्या अधिकाराचे रक्षण करण्यासाठी आणि पारदर्शकता टिकवण्यासाठी न्यायव्यवस्थाच खरी ढाल ठरत असल्याचे या निकालाने पुन्हा एकदा सिद्ध केले आहे.

महाराष्ट्र सरकारचा खर्चकपातीचा दणका; २५ कोटींपेक्षा कमी खर्चाच्या योजनांवर टांगती तलवार

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

मुंबई : प्रतिनिधी

राज्याच्या तिजोरीवरील आर्थिक भार कमी करण्याच्या नावाखाली महाराष्ट्र सरकारने सरकारी योजनांच्या खर्चाचा आढावा घेतला असून, २५ कोटी रुपयांपेक्षा कमी प्रत्यक्ष खर्च झालेल्या प्रकल्पांवर कारवाईचे धोरण स्वीकारले आहे. या निर्णयाचा परिणाम महाराष्ट्र कोस्टल झोन मॅनेजमेंट अथॉरिटीवरही झाला असून, या प्राधिकरणाला दिले जाणारे सरकारी अनुदान थांबवण्याचा निर्णय घेतल्याची माहिती समोर आली आहे.

गेल्या तीन आर्थिक वर्षांत २५ कोटी रुपयांपेक्षा कमी प्रत्यक्ष खर्च झालेल्या योजनांचा आढावा घेण्याचे निर्देश सरकारने दिले होते. त्यानंतर कमी खर्च झालेल्या योजनांमध्ये कपात करण्याची प्रक्रिया सुरू झाली आहे. मात्र, एखाद्या प्रकल्पावर कमी खर्च झाला म्हणून तो निरुपयोगी ठरतो का, हा प्रश्न या निर्णयामुळे उपस्थित झाला आहे.

महाराष्ट्र कोस्टल झोन मॅनेजमेंट अथॉरिटी ही किनारपट्टीवरील पर्यावरणाचे संरक्षण करणारी महत्त्वाची यंत्रणा आहे. किनारी नियमन क्षेत्रातील विकासकामांवर देखरेख ठेवणे, पर्यावरणीयदृष्ट्या संवेदनशील भागांचे संरक्षण करणे, किनारपट्टी व्यवस्थापन आराखड्यांची अंमलबजावणी आणि नियमभंगाच्या तक्रारींची चौकशी करणे, अशी जबाबदारी या प्राधिकरणावर आहे.

अशा संस्थेच्या निधीत कपात झाल्यास तिच्या कामकाजावर काय परिणाम होणार, याबाबत स्पष्टता आवश्यक आहे. पर्यावरण संरक्षणाच्या कामांना निधी कमी पडल्यास दीर्घकालीन नुकसान होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही.

खर्चकपात महत्त्वाची; पण आवश्यक संस्थांचे कामकाज ठप्प करून नव्हे. सरकारी निधीचा योग्य वापर होतो की नाही, याचे परीक्षण झालेच पाहिजे. मात्र, केवळ खर्चाचा आकडा पाहून निर्णय घेण्याऐवजी प्रकल्पाची उपयुक्तता, कामगिरी आणि सार्वजनिक हित यांचाही विचार होणे गरजेचे आहे.

सरकारच्या या धोरणामुळे कोणत्या योजना बंद होणार आणि कोणत्या सुरू राहणार, याबाबत अधिकृत तपशील महत्त्वाचा ठरणार आहे.

फटाकेबंदीवर सर्वोच्च न्यायालयाची माघार; बंदीऐवजी कठोर अंमलबजावणीवर भर

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

दिवाळीत फटाके फोडण्यावरून पुन्हा एकदा प्रदूषणाचा प्रश्न ऐरणीवर आला असताना, दिल्ली-एनसीआरमध्ये फटाक्यांवर संपूर्ण बंदी घालण्यास सर्वोच्च न्यायालयाने नकार दिला आहे. नागरिकांच्या सणाच्या आनंदावर मर्यादा आणण्याऐवजी नियमांचे काटेकोर पालन आणि बेकायदा विक्रीविरोधात कठोर कारवाई करण्यावर न्यायालयाने भर दिला आहे. त्यामुळे फटाक्यांच्या प्रदूषणाचा प्रश्न केवळ बंदीच्या निर्णयाने सुटणार नसल्याचे स्पष्ट झाले आहे.

सणांच्या उत्साहाला धक्का न लावता पर्यावरणाचे संरक्षण करण्यासाठी संतुलित आदेश दिला जाईल, असे न्यायालयाने स्पष्ट केले. फटाक्यांमुळे होणाऱ्या प्रदूषणाबाबत जनजागृती करण्यासाठी लोकप्रिय व्यक्तींची मदत घेण्याची सूचनाही न्यायालयाने केली. विशेषतः विराट कोहलीसारख्या लोकप्रिय क्रिकेटपटूंनी प्रदूषणविरोधी संदेश दिल्यास त्याचा मोठा प्रभाव पडू शकतो, असे निरीक्षण न्यायालयाने नोंदवले.

दरवर्षी फटाक्यांबाबत आदेश देऊनही त्यांचे उल्लंघन होत असल्याबद्दल न्यायालयाने नाराजी व्यक्त केली. आदेश काढणे आणि त्यांची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी होणे यामध्ये मोठी दरी असल्याचे या प्रकरणातून पुन्हा समोर आले आहे.

बंदीचे आदेश कागदावर आणि प्रदूषण हवेत, अशी परिस्थिती कायम राहिल्यास उपाययोजनांचा उपयोग काय? हा या प्रकरणातील महत्त्वाचा प्रश्न आहे. फटाक्यांच्या विक्रीवर नियंत्रण, नियमभंग करणाऱ्यांवर कारवाई आणि जनजागृती यांची प्रभावी अंमलबजावणी झाली, तरच प्रदूषणाला आळा घालण्याच्या प्रयत्नांना यश मिळू शकते.

ओबीसी आरक्षणाचा पेच कायम; २२ जिल्हा परिषदांच्या निवडणुकांचा मार्ग मोकळा

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

महाराष्ट्रातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुका पुन्हा अनिश्चिततेत अडकण्याची शक्यता असतानाच सर्वोच्च न्यायालयाने महत्त्वाचा दिलासा दिला आहे. ओबीसी आरक्षणाचा प्रश्न अंतिम सुनावणीत निकाली निघेपर्यंत उर्वरित निवडणुका अंतरिम व्यवस्थेनुसार घेता येतील, अशी भूमिका न्यायालयाने घेतली आहे. त्यामुळे बीडसह राज्यातील २२ जिल्हा परिषदा आणि २२६ पंचायत समित्यांच्या निवडणुकांचा मार्ग मोकळा होण्याची शक्यता आहे.

याआधी १२ जिल्हा परिषदा आणि १२५ पंचायत समित्यांच्या निवडणुका पार पडल्या आहेत. मात्र, उर्वरित स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकांबाबत आरक्षणाच्या मर्यादेवरून कायदेशीर पेच कायम होता. काही ठिकाणी आरक्षणाची एकूण मर्यादा ५० टक्क्यांपेक्षा अधिक होत असल्याचा मुद्दा उपस्थित करण्यात आला होता.

वरिष्ठ वकील इंदिरा जयसिंग यांनी न्यायालयाच्या निदर्शनास आणून दिले की, उर्वरित निवडणुका केवळ अंतिम सुनावणी प्रलंबित असल्यामुळे रोखून ठेवणे योग्य ठरणार नाही. राज्य निवडणूक आयोगाने यापूर्वी राबवलेल्या प्रक्रियेप्रमाणेच उर्वरित निवडणुका घेण्याची परवानगी द्यावी, अशी मागणी त्यांनी केली.

रुग्णांच्या आरोग्यापेक्षा नफ्याला प्राधान्य? औषधांच्या नावातील गोंधळावर हायकोर्टाचा दणका

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**

मुंबई : वृत्तसंस्था

औषधनिर्मिती क्षेत्रात नफा, ब्रँडची स्पर्धा आणि बाजारपेठेतील विस्तार यांना किती महत्त्व दिले जाते, यापेक्षा रुग्णांच्या सुरक्षिततेला किती प्राधान्य मिळते, हा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला आहे. औषधांच्या नावातील साधर्म्यामुळे डॉक्टर, औषध विक्रेते आणि रुग्णांमध्ये गोंधळ निर्माण होण्याची शक्यता लक्षात घेऊन बॉम्बे उच्च न्यायालयाने 'डएक्ऋदखछ इखजद' या ट्रेडमार्कप्रकरणी महत्त्वपूर्ण आदेश दिले आहेत. ग्लॅक्सो ग्रुपच्या 'डअछ्जदखछ' या औषधाच्या नावाशी साधर्म्य असलेल्या या ट्रेडमार्काला नोंदणी पुस्तिकेतून ३१ डिसेंबर २०२६ पर्यंत हटवण्याचे निर्देश श्रेया लाईफ सायन्सेसला देण्यात आल्याचे वृत्त आहे.

या प्रकरणातून औषध कंपन्यांच्या व्यावसायिक निर्णयांवर आणि सार्वजनिक आरोग्याप्रती त्यांच्या जबाबदारीवर प्रश्न उपस्थित होतात. औषधांच्या बाजारपेठेत ब्रँडचे नाव हे केवळ विक्रीचे साधन नसते; ते रुग्णाच्या उपचारांशी जोडलेले असते. अशा परिस्थितीत नावातील साधर्म्यामुळे संभाव्य गोंधळ निर्माण होण्याचा धोका असेल, तर त्याकडे केवळ व्यावसायिक स्पर्धेचा भाग म्हणून पाहता येणार नाही.

हृदयविकाराचे औषध आणि अँटिबायोटिक; गोंधळाची किंमत रुग्णाला का मोजावी?

"LANOXIN" हे हृदयविकाराच्या विशिष्ट उपचारांसाठी वापरले जाणारे औषध आहे, तर 'डएक्ऋदखछ इखजद' हे जीवाणूजन्य संसर्गावरील प्रतिजैविक असल्याचे वृत्तात नमूद आहे. दोन्ही औषधांचे वैद्यकीय उपयोग वेगवेगळे असले, तरी त्यांच्या नावांतील साधर्म्यामुळे औषध निवडताना किंवा वितरण करताना संभ्रम निर्माण होऊ शकतो, अशी चिंता या वादाच्या केंद्रस्थानी आहे.

औषधांच्या नावातील एका चुकीचा परिणाम केवळ आर्थिक नुकसानीपुरता मर्यादित राहत नाही. चुकीचे औषध मिळाल्यास उपचारात विलंब होणे किंवा रुग्णाच्या आरोग्याला धोका निर्माण होणे शक्य आहे. त्यामुळे औषध कंपन्यांनी ब्रँडचे नाव निश्चित करताना रुग्णांच्या सुरक्षिततेचा विचार करणे ही मूलभूत जबाबदारी आहे.

प्रश्न एवढाच आहे की, औषधांच्या नावातून संभाव्य गोंधळ निर्माण होण्याचा धोका असताना व्यावसायिक हिताला प्राधान्य दिले गेले का? या प्रकरणात नफाच एकमेव उद्देश होता, असा निष्कर्ष केवळ उपलब्ध माहितीवरून काढता येत नसला, तरी कंपन्यांच्या व्यावसायिक निर्णयांचे मूल्यमापन रुग्णांच्या सुरक्षिततेच्या कसोटीवर होणे आवश्यक आहे.

'फक्त निर्यातीसाठी' हा युक्तिवादही चर्चेत

श्रेया लाईफ सायन्सेसने संबंधित उत्पादन भारतीय बाजारपेठेत विकले जात नसून परदेशात निर्यातीसाठी तयार केले जात असल्याचा युक्तिवाद केल्याचे वृत्त आहे. मात्र, न्यायालयाने ट्रेडमार्क कायदा, १९९९ मधील कलम ५६(१) च्या संदर्भात या प्रकरणाचा विचार केला. भारतातून निर्यातीसाठी मालावर ट्रेडमार्क वापरण्याचाही कायदेशीर परिणाम होऊ शकतो, हा या वादातील महत्त्वाचा मुद्दा आहे.

औषध उद्योगाला स्पष्ट संदेश

या प्रकरणाचा व्यापक संदेश स्पष्ट आहे: औषधनिर्मिती क्षेत्रात व्यावसायिक हितसंबंध महत्त्वाचे असले, तरी रुग्णांच्या सुरक्षिततेकडे दुर्लक्ष करून चालणार नाही. ब्रँडची ओळख, ट्रेडमार्कची नोंदणी आणि बाजारपेठेतील स्पर्धा यापलीकडे औषधांच्या नावांमुळे निर्माण होणाऱ्या संभाव्य धोक्याची जबाबदारीही कंपन्यांनी गांभीर्याने घेतली पाहिजे.

कारण औषधांच्या बाजारात चूक एखाद्या ब्रँडची प्रतिमा खराब करू शकते; पण उपचारातील चूक रुग्णाच्या आयुष्यावर परिणाम करू शकते.

संपादकीय

घोषणांच्या झगमगाटात हरवलेला सामान्य माणूस: विकासाचा हिशेब मागण्याची हीच खरी वेळ!

स्वातंत्र्याच्या अमृतमहोत्सवी वर्षानंतर देश आता थेट २०४७ मधील 'विकसित भारता'चे स्वप्न पाहत आहे. मागील काही वर्षांत देशाने अनेक ऐतिहासिक आणि मोठे टप्पे पार केले आहेत. ८ नोव्हेंबर २०१६ रोजी झालेली नोटाबंदी, १ जुलै २०१७ रोजी लागू झालेला जीएसटी, जम्मू-काश्मीरमधील कलम ३७० हटवण्याचा निर्णय आणि अयोध्येत दिमाखात उभे राहिलेले ऐतिहासिक राम मंदिर हे सर्व टप्पे देशाच्या राजकारणात आणि व्यवस्थेत मोठे बदल घडवून आणणारे ठरले. मात्र, या प्रत्येक मोठ्या निर्णयाच्या केंद्रस्थानी असलेला 'सामान्य माणूस' आज कुठे उभा आहे? हा प्रश्न आता अनुत्तरित राहून चालणार नाही. एका बाजूला भव्य घोषणांचा पाऊस आणि दुसऱ्या बाजूला प्रत्यक्षातील वास्तव, या दोन्हींचा ताळेबंद मांडण्याची वेळ आली आहे.

आर्थिक धोरणे आणि वास्तवातील संघर्ष

नोटाबंदीचा निर्णय घेताना काळा पैसा संपवणे, बनावट नोटांना आळा घालणे आणि भ्रष्टाचार रोखणे ही उद्दिष्टे समोर ठेवली गेली. परंतु, प्रत्यक्षात रिझर्व्ह बँकेच्या (ठइख) आकडेवारीनुसार, बाद झालेल्या एकूण चलनी नोटांपैकी तब्बल ९९.३ टक्के नोटा बँकिंग प्रणालीत परत आल्या. यामुळे काळा पाश पूर्णपणे नष्ट झाला का, हा संशोधनाचा विषय ठरला; पण या प्रक्रियेत रांगेत उभे राहिलेले सामान्य नागरिक, लहान व्यावसायिक आणि असंघटित क्षेत्रातील कामगार यांना मात्र आर्थिक संकटाचा सामना करावा लागला. त्यानंतर लागू झालेल्या 'एक देश, एक कर' म्हणजेच जीएसटी प्रणालीने महसूल वाढवण्यात यश मिळवले, यात शंका नाही. परंतु, छोट्या आणि मध्यम व्यावसायिकांना किचकट कायदे, डिजिटल विवरणपत्रे आणि करप्रक्रियेच्या कसरतीत अक्षरशः कंबरडा विकावा लागला. कागदावर कायदे सुटसुटीत वाटत असले, तरी छोट्या उद्योजकांच्या हातातील नफा आणि रोजगाराची संधी यावर याचा कसा परिणाम झाला, याचा प्रामाणिक लेखाजोखा मांडणे गरजेचे आहे.

ऐतिहासिक निर्णय आणि सामाजिक वास्तव

जम्मू-काश्मीरमधील कलम ३७० हटवणे आणि सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार अयोध्येत राम मंदिराची प्राणप्रतिष्ठा होणे, हे देशाच्या सांस्कृतिक आणि राजकीय पटलावर ऐतिहासिक क्षण होते. कोट्यवधी लोकांच्या श्रद्धेचा हा विषय होता आणि त्याचा आनंद साजरा करण्याचा प्रत्येकाला अधिकार आहे. परंतु, विकासाची कोणतीही व्याख्या केवळ भावनिक मुद्द्यांवर किंवा धार्मिक प्रतीकांवर पूर्ण होऊ शकत नाही. राम मंदिर उभारणीचा आनंदोत्सव साजरा करत असतानाच, देशातील युवकांच्या हाताला मिळणारा रोजगार, शेतमालाला मिळणारा हमीभाव, महागाईमुळे कोलमडलेले घरगुती बजेट आणि शिक्षण-आरोग्याचा वाढता खर्च या मुद्द्यांशी असलेल्या समस्यांकडे दुर्लक्ष करून चालणार नाही. जेव्हा धार्मिक अस्मितेला अग्रक्रम दिला जातो, तेव्हा रोजच्या जगण्याच्या संघर्षाशी दोन हात करणाऱ्या शेतकऱ्याचे आणि कामगाराचे प्रश्न मागे पडतात.

विकसित भारताची खरी व्याख्या काय?

सरकार २०४७ पर्यंत भारताला विकसित राष्ट्र बनवण्याचे उद्दिष्ट समोर ठेवून वाटचाल करत आहे. मोठे रस्ते, डिजिटल पायाभूत सुविधा, हायस्पीड रेल्वे आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील वाढती प्रतिष्ठा याविषयी दुमत असण्याचे कारण नाही. पण विकसित भारताचा अर्थ नेमका काय?

* प्रत्येक तरुणाला रोजगार: केवळ आकड्यांचा खेळ नको, तर खऱ्या अर्थाने हाताला काम मिळणे.
* आर्थिक स्थैर्य: महागाईच्या चक्रव्यूहात अडकलेल्या मध्यमवर्गीयांना आणि शेतकऱ्यांना दिलासा मिळणे.
* दर्जेदार आणि परवडणारे शिक्षण-आरोग्य: जे सामान्यांच्या आवाक्यात असेल.
* सामाजिक सलोखा: देशात वाढत चाललेले धार्मिक ध्रुवीकरण थांबवून सर्वसमावेशक विकास साधणे.

लोकशाहीत विरोध किंवा प्रश्न विचारणे म्हणजे देशद्रोह नव्हे, तर तो नागरिकाचा मूलभूत हिक आहे. जर प्रसारमाध्यमांनी सत्तेची आरती ओवाळण्याऐवजी तिचे परीक्षण करण्याचे आपले मूळ कर्तव्य सोडले, तर लोकशाहीचा पहारेकरी कोण उरणार? उद्योग क्षेत्रातील ठराविक कंपन्यांना मिळणारी विशेष सवलत असो वा सरकारी धोरणांचे परिणाम असोत, प्रत्येक गोष्टीचा हिशेब मागण्याचा अधिकार मतदारांना आहे. निष्कर्ष: टाळ्या वाजवणारा नव्हे, तर प्रश्न विचारणारा नागरिक हवा ''मोदी है तो मुमकिन है'' या घोषणांच्या प्रभावात वाहून न जाता, आज गरज आहे ती आत्मपरीक्षण करण्याची. कोणतीही व्यक्ती किंवा सत्ता ही प्रश्नांच्या पलीकडची नसते. निवडणुका आल्यावर घोषणांवर भाळण्याऐवजी मागील काही वर्षांत आपल्या जीवनात नेमका काय बदल झाला, हे तपासले पाहिजे. २०४७ चा विकसित भारत जर खऱ्या अर्थाने घडवायचा असेल, तर तो केवळ भव्य इमारतींचा आणि कागदावरील आकडेवारीचा भारत नसावा; तर तो प्रत्येक नागरिकाच्या चेहऱ्यावर समाधान आणणारा, सुरक्षित आणि लोकशाही मूल्यांची जोपासना करणारा असावा. यासाठी आता गप्प बसून चालणार नाही विकासाचा हिशेब मागण्याची आणि सत्तेला जाब विचारण्याची हीच ती वेळ आहे!

कचऱ्याच्या प्रश्नावर आमदार जगताप आक्रमक; अधिकाऱ्यांची घेतली शाळा!

मोशीतील दुर्घटनेनंतर कचरा संकलन विस्कळीत; शहरातील अस्वच्छतेवर तातडीने उपाययोजना करण्याचे निर्देश

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

मोशी येथील कचरा प्रकल्पातील दुर्घटनेनंतर पिंपरी-चिंचवड शहरातील काही भागांत कचरा संकलन आणि वाहतुकीची व्यवस्था विस्कळीत झाल्याच्या तक्रारी वाढल्या आहेत. रस्त्यांच्या कडेला आणि कचराकुंड्यांजवळ साचणारे कचऱ्याचे ढीग, दुर्गंधी आणि प्रदूषणामुळे नागरिक त्रस्त झाले आहेत. या तक्रारींची दखल घेत आमदार शंकर जगताप यांनी महापालिकेत अचानक भेट देत स्वच्छता व्यवस्थेचा आढावा घेतला. यावेळी त्यांनी संबंधित अधिकाऱ्यांना जाब विचारत कचरा व्यवस्थापनातील त्रुटी तातडीने दूर करण्याचे निर्देश दिले.

आणि सुंदर शहर हीच पिंपरी-चिंचवडची ओळख कायम राहिली पाहिजे. नागरिकांना कचऱ्याच्या समस्येचा त्रास होता कामा नये,' अशा शब्दांत जगताप यांनी प्रशासनाला स्पष्ट सूचना दिल्या.

मोशीतील दुर्घटनेनंतर कचरा संकलन आणि वाहतुकीवर परिणाम झाल्याचे चित्र काही भागांत दिसत आहे. अनेक ठिकाणी वेळेत कचरा उचलला जात नसल्याने परिसरात अस्वच्छता वाढत आहे. यामुळे नागरिकांच्या आरोग्याचा प्रश्न निर्माण होण्याची शक्यता असून, महापालिकेच्या स्वच्छता व्यवस्थेबाबत नाराजी व्यक्त केली जात आहे. या पार्श्वभूमीवर जगताप यांनी अधिकाऱ्यांकडून शहरातील विविध भागांतील परिस्थितीची माहिती

घेत कचरा संकलनातील त्रुटी आणि नागरिकांच्या तक्रारींकडे लक्ष वेधले.

काही वर्षांपूर्वी स्वच्छतेच्या क्षेत्रात पिंपरी-चिंचवडने चांगली कामगिरी केली होती. मात्र, सध्याच्या परिस्थितीत अनेक भागांत स्वच्छतेबाबत तक्रारी वाढत असल्याने ही व्यवस्था अधिक सक्षम करण्याची गरज त्यांनी व्यक्त केली.

सबबी नकोत, प्रत्यक्ष काम करून दाखवा!

कचरा व्यवस्थापनातील अडचणींचे कारण पुढे करून जबाबदारी झटकण्याऐवजी अधिकाऱ्यांनी तातडीने उपाययोजना कराव्यात, अशी भूमिका आमदार जगताप यांनी मांडली. कार्यालयात बसून केवळ आढावा घेण्यापुरते मर्यादित न राहता अधिकाऱ्यांनी प्रत्यक्ष रस्त्यावर उतरून स्वच्छतेच्या कामांची पाहणी करावी आणि कचरा संकलनावर नियमित लक्ष ठेवावे, असे त्यांनी स्पष्ट केले.

शहरातील प्रत्येक भागात नियमित कचरा संकलन, वेळेत वाहतूक आणि परिसराची स्वच्छता राखण्याची जबाबदारी प्रशासनाची आहे. यासाठी संबंधित विभागांनी परस्पर समन्वयाने काम करावे. कामात कुचराई करणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर कठोर कारवाई करण्यात येईल, असा इशाराही जगताप यांनी दिला.

स्वच्छतेसाठी नागरिकांनीही पुढाकार घ्यावा

शहराची स्वच्छता ही केवळ महापालिकेची जबाबदारी नसून नागरिकांच्या आरोग्याशी संबंधित महत्त्वाचा विषय आहे. त्यामुळे प्रशासनाने कचरा संकलनातील त्रुटी दूर करून नियमित स्वच्छतेची प्रभावी अंमलबजावणी करावी, अशी अपेक्षा व्यक्त होत आहे.

महापालिका प्रशासनासोबतच नागरिकांनीही आपल्या परिसरात स्वच्छता राखण्यासाठी पुढाकार घ्यावा. शहराची स्वच्छता ओळख कायम ठेवण्यासाठी प्रशासन आणि नागरिकांनी एकत्रित प्रयत्न करणे आवश्यक असल्याचे आवाहन आमदार जगताप यांनी केले.

एस. बी. पाटील पब्लिक स्कूलमध्ये कौशल्य बोध क्षमता विकास मेळावा उत्साहात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवड एज्युकेशन ट्रस्टच्या रावेत येथील एस. बी. पाटील पब्लिक स्कूलमध्ये केंद्रीय माध्यमिक शिक्षण मंडळाच्या (सीबीएसई) कौशल्य शिक्षण विभागाच्या वतीने 'कौशल बोध क्षमता विकास मेळाव्या'चे आयोजन करण्यात आले होते. या मेळाव्यात पुण्यातील विविध शाळांमधील सुमारे १०० शिक्षक, मुख्याध्यापक आणि शिक्षणतज्ज्ञ सहभागी झाले होते.

इयत्ता सहावी ते आठवीच्या विद्यार्थ्यांसाठी कौशल्य शिक्षणाची प्रभावी अंमलबजावणी कशी करावी, याबाबत या मेळाव्यात मार्गदर्शन करण्यात आले. 'कौशल बोध' अभ्यासक्रमाची संकल्पना स्पष्ट करताना कृतीआधारित आणि अनुभवाधारित शिक्षणाचे महत्त्व अधोरेखित करण्यात आले. विद्यार्थ्यांमध्ये व्यावहारिक कौशल्ये, सर्जनशीलता आणि समस्या सोडविण्याची क्षमता विकसित करण्यावर विशेष भर देण्यात आला. मेळाव्यात इयत्ता सहावी ते आठवीच्या विद्यार्थ्यांनी विविध विषयांवर आधारित प्रकल्प आणि प्रात्यक्षिके सादर केली. काम करणे, यंत्रे व साहित्याचा योग्य वापर आणि मानवी सेवा अशा विषयांचा यामध्ये समावेश होता. या प्रकल्पांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांची कल्पकता, प्रत्यक्ष कृतीतून शिकण्याची क्षमता, सहकार्याची भावना आणि समस्या सोडविण्याचे कौशल्य यांचे दर्शन घडले. या कार्यक्रमाला प्रतिभा इंटरनॅशनल स्कूलच्या वृंदा मुलतानी जोशी, ब्लूमिंग डेल इंटरनॅशनल स्कूलचे डॉ. हितेश शर्मा, एस. बी. पाटील पब्लिक स्कूलच्या प्राचार्या डॉ. बिंदू सैनी, उपप्राचार्या पद्मावती बंडा, मुख्याध्यापिका शुभांगी कुलकर्णी तसेच शिक्षकवर्ग उपस्थित होता. पिंपरी-चिंचवड एज्युकेशन ट्रस्टचे अध्यक्ष ज्ञानेश्वर लांडगे, उपाध्यक्षा पद्माताई भोसले, सचिव विठ्ठल काळभोर, खजिनदार शांताराम गराडे, विश्वस्त हर्षवर्धन पाटील, उद्योजक नरेंद्र लांडगे, अजिंक्य काळभोर आणि कार्यकारी संचालक डॉ. गिरीश देसाई यांनी या उपक्रमासाठी शिक्षकांना शुभेच्छा दिल्या. मेळाव्याच्या आयोजनासाठी विभाग समन्वयक वंदना सांगळे, प्रशासकीय व्यवस्थापक डॉ. मनीष ढेकळे आणि कौशल प्रयोगशाळेच्या प्रमुख वर्षा देशमुख यांनी विशेष सहभाग घेतला. विद्यार्थ्यांना केवळ पुस्तकी ज्ञान न देता प्रत्यक्ष अनुभवातून कौशल्ये आत्मसात करण्याची संधी उपलब्ध करून देणे, हा या उपक्रमाचा मुख्य उद्देश होता.

पिंपरी-चिंचवड महापालिकेचे मुख्य अभियंता लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाच्या जाळ्यात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेत लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाने (अउइ) धडक कारवाई करत मोठी खळबळ उडवून दिली आहे. पाणीपुरवठा विभागाचे मुख्य अभियंता (वर्ग-१) प्रमोद सुधाकर ऑभासे (वय ५७) यांच्यावर लाच मागितल्याप्रकरणी आणि स्वीकारल्याप्रकरणी गुन्हा दाखल करून त्यांना ताब्यात घेण्यात आले आहे.

मिळालेल्या माहितीनुसार, ५७ वर्षीय तक्रारदाराने महापालिकेतील पाणीपुरवठा विभागाचे देखभाल-दुरुस्ती आणि नवीन पाईपलाईन टाकण्याचे सुमारे ९१ लाख ५७ हजार ६८ रुपयांचे पाच टेंडर घेतले होते. या कामांचे करारानामे तयार करून त्यावर स्वाक्षरी करण्यासाठी आरोपी मुख्य अभियंता प्रमोद ऑभासे यांनी एकूण टेंडर रक्कमेच्या ०.५ टक्के दराने ४५,७८५ रुपयांच्या लाचेची मागणी केली होती.

याबाबत तक्रारदाराने ११ जून २०२६ रोजी लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाकडे (अउइ) तक्रार नोंदवली. एसीबीने केलेल्या पडताळणी दरम्यान, आरोपी ऑभासे यांनी तक्रारदाराच्या टेबलवरील फायलींवर स्वाक्षरी करण्यासाठी १९ हजार रुपयांची लाच मागितल्याचे निष्पन्न झाले. तसेच त्यांनी यापूर्वीही लाच स्वीकारल्याची कबुली दिली. या प्रकरणी २९ ऑक्टोबर २०२६ रोजी संत तुकाराम नगर पोलीस ठाण्यात भ्रष्टाचार प्रतिबंध कायदा कलम ७ अन्वये गुन्हा (रजि. नं. ५७९/२०२६) दाखल करण्यात आला आहे. दुपारी ३:०० वाजता आरोपी ऑभासे यांना तपासासाठी ताब्यात घेण्यात आले. ही धडक कारवाई लाचलुचपत प्रतिबंधक विभाग, पुणे यांच्या पथकाने केली असून पुढील तपास सुरु आहे.

दिवाळीनिमित्त महापालिकेची वस्तू संकलन मोहीम; ३१ ऑक्टोबर, १ नोव्हेंबरला आयोजन

शहरातील विविध गृहनिर्माण सोसायट्यांमध्ये आर.आर.आर. ड्राइव्ह; वापरण्यायोग्य वस्तू गरजूंना देण्याचे आवाहन

■ पिंपरी : प्रतिनिधी

दिवाळीनिमित्त घरांची साफसफाई करताना बाजूला काढण्यात येणाऱ्या वापरण्यायोग्य वस्तू गरजूंपर्यंत पोहोचविण्यासाठी पिंपरी-चिंचवड महापालिकेच्या आरोग्य विभाग आणि स्वच्छ संस्थेच्या संयुक्त विद्यमाने 'आर.आर.आर. (रिड्यूस, रीयूज, रिसायकल) कलेक्शन ड्राइव्ह' राबविण्यात येत आहे. या मोहिमेअंतर्गत ३१ ऑक्टोबर आणि १ नोव्हेंबर रोजी सकाळी १० ते दुपारी २ या वेळेत शहरातील विविध गृहनिर्माण सोसायट्यांमध्ये वस्तू संकलन केले जाणार आहे.

दिवाळीच्या पार्श्वभूमीवर अनेक घरांमध्ये साफसफाई केली जाते. यावेळी कपडे, पुस्तके, शैक्षणिक साहित्य, खेळणी, भांडी, चादरी, पडदे, फर्निचर आणि वापरण्यायोग्य इलेक्ट्रॉनिक वस्तू बाजूला काढल्या जातात. या वस्तू कचऱ्यात टाकण्याऐवजी त्यांचा पुनर्वापर करून गरजू व्यक्तींना उपलब्ध करून देणे, हा या उपक्रमाचा उद्देश आहे.

महापालिका आयुक्त डॉ. विजय सूर्यवंशी म्हणाले, कचऱ्याचे प्रमाण कमी करण्यासाठी वस्तूंचा पुनर्वापर आणि संसाधनांचा सुयोग्य वापर महत्त्वाचा आहे. वापरण्यायोग्य वस्तू कचऱ्यात टाकण्याऐवजी त्यांचा पुनर्वापर केल्यास पर्यावरणावरील ताण कमी होण्यास मदत होते. नागरिकांनी या मोहिमेत सक्रिय सहभाग नोंदवून स्वच्छ, सुंदर आणि पर्यावरणपूरक शहर घडविण्यास हातभार लावावा.

उपायुक्त डॉ. प्रदीप ठेंगल यांनीही नागरिकांना या मोहिमेत सहभागी होण्याचे आवाहन केले. सुस्थितीतील कपडे, पुस्तके, खेळणी, भांडी आणि शैक्षणिक साहित्य आर.आर.आर. केंद्रांमध्ये जमा केल्यास त्यांचा लाभ गरजू व्यक्तींना होईल. वस्तूंचा अपव्यय टाळणे, कचरा कमी करणे आणि पर्यावरण संवर्धन करणे ही प्रत्येक नागरिकाची जबाबदारी असल्याचे त्यांनी नमूद केले.

३१ ऑक्टोबर रोजी वस्तू संकलनाची ठिकाणे : रेनबो व्हिस्टा, आहेरनगर; सिद्धिविनायक विंड चाइम, रहाटणी; द वुड्स, वाकड; अक्षर एलिमेंटा व पॅलॅडिओ अपार्टमेंट, ताथवडे; डरका सनक्रेस्ट फेज १ व यश संकुल, पिंपळे सौदागर; ओमेगा पराडाइज, होरायझन्स ॲट वाकड व ला मेलोसा, वाकड; भूमी ओराबेल, सेलेस्टियल सोसायटी फेज २, राजलक्ष्मी ग्रीन्स सोसायटी, उदय हिलटॉप रेसिडेन्सी, संत ज्ञानेश्वर उद्यान व चंद्रभागा कॉर्नर, रावेत; तसेच रेणुका पंचतत्त्व, ताथवडे.

१ नोव्हेंबर रोजी वस्तू संकलनाची ठिकाणे : वुड्सव्हिल फेज १, २ व ३, लोटस नंदवन फेज १, कुमार प्रिन्सव्हिल फेज १ व सेंट्रल पार्क रेसिडेन्सी, मोशी; रिव्हर रेसिडेन्सी फेज ३, चिखली; ऐश्वर्यम, आकुर्डी; गोखले वृंदावन, चिंचवड; ट्युलिप इन्फिनिटी वर्ल्ड, पुनावळे; मिलेनियम पॅसिफिक; वसंत ॲव्हेन्यू, ताथवडे; निसर्ग किरण, रहाटणी; गंगा स्काइज सोसायटी; वल्लभनगर, पिंपरी आणि कुमार प्रथम, मोशी.

वायसीएम रुग्णालयाच्या एक्स-रे मशीन खरेदीत गैरव्यवहाराचा संशय; संदीप वाघेरे यांना धमकी?

१.४० कोटींच्या मशीनसाठी २.७७ कोटींचे अंदाजित मूल्य; जीवाला धोका असल्याचा वाघेरे यांचा दावा, पोलीस संरक्षणाची मागणी

■ पिंपरी : प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवड महापालिकेच्या यशवंतराव चव्हाण स्मृती रुग्णालयासाठी (वायसीएम) डिजिटल एक्स-रे मशीन खरेदी करण्याच्या निविदेवरून वाद निर्माण झाला आहे. या खरेदीच्या अंदाजित किमतीत मोठी तफावत असल्याचा संशय व्यक्त करत नगरसेवक संदीप बाळकृष्ण वाघेरे यांनी कथित गैरव्यवहाराचा मुद्दा उपस्थित केला आहे. हा प्रकार उघडकीस आणल्यानंतर आपल्याला धमक्या मिळाल्या असून जीवाला धोका असल्याचा दावाही त्यांनी केला आहे. या प्रकरणी त्यांनी पिंपरी-चिंचवड पोलीस आयुक्तांकडे लेखी तक्रार दाखल करून संबंधितांविरोधात कायदेशीर कारवाई आणि पोलीस संरक्षणाची मागणी केली आहे.

१.४० कोटींचे मशीन २.७७ कोटींना?

वायसीएम रुग्णालयासाठी '१००० एमए डिजिटल रेडिओग्राफी सिस्टीम' खरेदी करण्यासाठी महापालिकेने ई-निविदा प्रक्रिया राबविली आहे. या मशीनच्या किमतीबाबत प्रश्न उपस्थित करत वाघेरे यांनी उपलब्ध दरांचा संदर्भ दिला आहे. त्यांच्या दाव्यानुसार, राजस्थानमधील कोटा येथील शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालयात संबंधित मशीन साधारण एक कोटी ४० लाख रुपयांना पुरविण्यात आले होते. मात्र, पिंपरी-चिंचवड महापालिकेने याच मशीनसाठी दोन कोटी

७७ लाख ५६ हजार रुपयांचे अंदाजित मूल्य निश्चित केल्याचे त्यांनी निदर्शनास आणले आहे.

दोन्ही रकमेतील तफावत एक कोटी ३७ लाख ५६ हजार रुपये आहे. त्यामुळे मशीनची तांत्रिक वैशिष्ट्ये, पुरवठ्याच्या अटी, अतिरिक्त उपकरणे, देखभाल करार आणि इतर खर्च यांची तुलना करून निविदेतील अंदाजित मूल्याची सखोल चौकशी करण्याची गरज निर्माण झाली आहे. तथापि, केवळ किमतीतील तफावतीवरून गैरव्यवहार सिद्ध होत नसून, त्यासाठी संबंधित कागदपत्रे आणि निविदा प्रक्रियेची पडताळणी आवश्यक आहे.

धमक्या मिळाल्याचा आरोप; पोलीस संरक्षणाची मागणी

वैद्यकीय साहित्य खरेदीतील कथित गैरव्यवहाराचा मुद्दा उपस्थित केल्यानंतर आपल्याला धमक्या मिळाल्या आणि जीवाला धोका निर्माण झाल्याचा आरोप संदीप वाघेरे यांनी केला आहे. याप्रकरणी त्यांनी व्यावसायिक पुष्पराज शेषाद्री गोवर्धन आणि त्यांचे पुत्र ययाती गोवर्धन यांच्याविरोधात पोलीस आयुक्तांकडे लेखी तक्रार दिल्याचे सांगितले आहे. संबंधितांविरोधात कायदेशीर कारवाई करून पोलीस संरक्षण द्यावे, अशी मागणीही त्यांनी केली आहे.

मात्र, तक्रारीतील आरोपांची स्वतंत्र पडताळणी आणि पोलिसांच्या तपासातूनच या प्रकरणातील वस्तुस्थिती स्पष्ट होऊ शकेल. संबंधित व्यक्तींची बाजू आणि पोलिसांची अधिकृत भूमिका उपलब्ध झाल्यास प्रकरणाचे चित्र अधिक स्पष्ट होईल.

निविदेची चौकशी होणार का?

महापालिकेच्या सार्वजनिक पैशातून होणाऱ्या वैद्यकीय उपकरणांच्या खरेदीत पारदर्शकता आणि आर्थिक उत्तरदायित्व महत्त्वाचे आहे. त्यामुळे या निविदेतील अंदाजित किंमत कशी निश्चित करण्यात आली, संबंधित मशीनचे तांत्रिक तपशील काय आहेत आणि अन्य सरकारी संस्थांमधील खरेदीदरांशी त्याची तुलना करण्यात आली होती का, या प्रश्नांची उत्तरे मिळणे आवश्यक आहे.

वाघेरे यांनी उपस्थित केलेल्या मुद्द्यांवर महापालिका प्रशासन काय स्पष्टीकरण देते आणि धमकीच्या तक्रारीवर पोलीस काय कारवाई करतात, याकडे आता लक्ष लागले आहे.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स ॲण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

महायुतीला ७० टक्के जनतेने नाकारले; अब्दुल सत्तारांचा मित्रपक्षांना घरचा आहेर

छत्रपती संभाजीनगर : प्रतिनिधी

शिक्षक-पदवीधर विधानपरिषद निवडणुकांतील निकालानंतर महायुतीतील अंतर्गत मतभेद उघड होऊ लागले आहेत. शिवसेनेचे आमदार अब्दुल सत्तार यांनी महायुतीला थेट इशारा देत, महाराष्ट्रातील ७० टक्के जनतेने महायुतीला नाकारल्याचा दावा केला आहे. प्रत्येक घटक पक्षाने निकालाचे आत्मपरीक्षण केले नाही, तर आगामी राजकीय लढतींमध्ये मोठी किंमत मोजावी लागू शकते, असा संदेश त्यांच्या वक्तव्यातून मिळत आहे.

मराठवाड्यात राष्ट्रवादी काँग्रेसच्या शरदचंद्र पवार गटाचे उमेदवार सतीश चव्हाण यांच्या विजयात आपलाही खारीचा वाटा असल्याचे सत्तार यांनी सांगितले. चव्हाण यांना १८ वर्षे पाठिंबा दिल्यानंतरही त्यांच्या कामकाजाबाबत नाराजी निर्माण झाली होती, असा दावा त्यांनी केला. त्यामुळे आपण त्यांच्या विरोधात उघडपणे भूमिका घेतल्याचेही त्यांनी स्पष्ट केले.

या निकालातून महायुतीतील पक्षांनी धडा घेण्याची गरज असल्याचे सत्तार यांनी म्हटले. विशेषतः राष्ट्रवादी काँग्रेसने सखोल आत्मपरीक्षण करावे, असे सांगत त्यांनी भाजपचे प्रवक्ते नवनाथ बन यांच्यावरही टीका केली. शिक्षक आणि पदवीधर मतदारसंघातील निकाल हे केवळ काही जागांचे गणित नसून, सत्ताधारी आघाडीबाबत मतदारांमध्ये असलेल्या नाराजीचे संकेत आहेत का, याची चर्चा आता सुरू झाली आहे. मात्र, ७० टक्के जनतेने महायुतीला नाकारल्याचा सत्तार यांचा दावा हा त्यांचा राजकीय निष्कर्ष आहे; तो संपूर्ण राज्यातील मतदानाचा अधिकृत आकडा समजू नये.

लोणी–धामणी परिसरात चारा टंचाईचे संकट गडद!

पावसाअभावी रब्बी हंगाम धोक्यात; चारा छावण्या सुरू करण्याची शेतकऱ्यांची मागणी

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागातील लोणी–धामणी परिसरात पावसाने पाठ फिरवल्याने दुष्काळी परिस्थिती अधिक गंभीर होत आहे. रब्बी हंगामातील पिकांच्या पेरणीपासून वाढीपर्यंतच्या टप्प्यांवर पावसाअभावी परिणाम होण्याची भीती असतानाच आता जनावरांच्या चाऱ्याचा प्रश्नही ऐरणीवर आला आहे. रानातील हिरवा चारा वाळू लागल्याने दूध उत्पादक शेतकऱ्यांसमोर पशुधन जगविण्याचे मोठे आव्हान उभे राहिले आहे. त्यामुळे शासनाने परिस्थितीची तातडीने पाहणी करून गरजेनुसार चारा छावण्या सुरू कराव्यात, अशी मागणी शेतकरी वर्गातून होत आहे.

लोणी, धामणी, वडगावपीर, मांढळेवाडी, शिरदाळे आणि पहाडदरा या गावांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर दुग्धव्यवसाय केला जातो. शेतीला जोडधंदा म्हणून अनेक कुटुंबांचा उदरनिर्वाह दूध व्यवसायावर अवलंबून आहे. मात्र, पावसाअभावी शेतातील चारा सुकत असून, उपलब्ध साठाही संपण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे. परिणामी, आगामी काळात जनावरांसाठी चारा उपलब्ध करणे शेतकऱ्यांसाठी जिकिरीचे ठरणार आहे.

रब्बी हंगामासह पशुधनही संकटात

पावसाने ओढ दिल्याने रब्बी पिकांच्या पेरणीवर आणि वाढीवर परिणाम होण्याची शक्यता आहे. त्यातच हिरव्या चाऱ्याची उपलब्धता कमी होत असल्याने शेतकरी दुहेरी संकटात सापडले आहेत. जनावरांसाठी चारा विकत घ्यावा लागल्यास दूध उत्पादनाचा खर्च वाढणार आहे. मात्र, वाढलेल्या खर्चाच्या तुलनेत दुधाच्या उत्पन्नातून पुरेसा परतावा मिळेलच, याची खात्री नसल्याने दूध उत्पादकांची आर्थिक कोंडी होण्याची भीती आहे.

पाणी आणि चारा या दोन्हींचे नियोजन करणे आता आवश्यक झाले आहे. जनावरांना जगवण्यासाठी शेतकऱ्यांना चाऱ्याची पर्यायी व्यवस्था करावी लागत आहे.

पावसाअभावी परिस्थिती आणखी बिकट झाल्यास पशुधन सांभाळणे कठीण होऊ शकते. त्यामुळे केवळ शेतीच्या नुकसानीचा आढावा न घेता पशुधनाच्या चारा-पाण्याच्या प्रश्नाकडेही प्रशासनाने गांभीर्याने लक्ष देण्याची गरज आहे.

चारा छावण्या सुरू करण्याची मागणी

लोणी–धामणी परिसरातील दुष्काळी परिस्थिती लक्षात घेऊन शासन आणि संबंधित प्रशासनाने गावनिहाय पाहणी करावी. चारा उपलब्धतेचा आढावा घेऊन टंचाईग्रस्त भागात आवश्यकतेनुसार चारा छावण्या सुरू कराव्यात, तसेच जनावरांसाठी चारा उपलब्ध करून देण्याबाबत तातडीने नियोजन करावे, अशी मागणी शेतकऱ्यांकडून होत आहे.

पावसाअभावी शेतीचे अर्थकारण आधीच संकटात असताना चारा टंचाईमुळे दुग्धव्यवसायही अडचणीत येण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे परिस्थिती अधिक गंभीर होण्याची वाट न पाहता प्रशासनाने वेळीच उपाययोजना कराव्यात आणि शेतकऱ्यांना दिलासा द्यावा, अशी अपेक्षा व्यक्त होत आहे.

अ‍ॅग्रीगेटर धोरण की केवळ तांत्रिक कागदी घोडे?; शेती आणि स्थानिक रोजगाराच्या वास्तव प्रश्नांकडे सरकारचे दुर्लक्ष

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
मुंबई । हवामान अंदाज

राज्यातील अ‍ॅप-आधारित प्रवासी वाहतूक सेवा सुव्यवस्थित करण्यासाठी मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी 'महाराष्ट्र अ‍ॅग्रीगेटर नियमावली-२०२६' अंतर्गत अत्याधुनिक डिजिटल प्लॅटफॉर्म आणि कृत्रिम बुद्धिमत्ता (अ‍ॅख) वापरण्याचे निर्देश दिले आहेत. वाहनांचे संचालन, चालकांचे तास आणि प्रवास वाटपातील (ळळवश अश्रश्रेलरींळेप) पारदर्शकता तपासण्यासाठी अल्गोरिदमचे परीक्षण करण्याची भाषा सरकार करत आहे. परंतु, अशा उच्च-स्तरीय तांत्रिक घोषणांमागे ग्रामीण व निमशहरी भागातील चालक आणि कृषी/स्थानिक पार्श्वभूमी असलेल्या घटकांचे मूळ प्रश्न झाकले जात असल्याची टीका आता होत आहे.

शेती पार्श्वभूमी नसलेल्या नेतृत्वाची धोरणात्मक मर्यादा?

अ‍ॅग्रीगेटर क्षेत्रात केवळ शहरातील आयटी व्यावसायिक किंवा कॉर्पोरेट कंपन्याच कार्यरत नाहीत, तर ग्रामीण भाग, शेतीपूरक व्यवसाय आणि शेती सोडून रोजगारासाठी शहरात आलेल्या हजारो तरुणांचा समावेश आहे. ज्या व्यक्तीला शेती, ग्रामीण अर्थव्यवस्था आणि थेट जमिनीशी जोडलेल्या आव्हानांची कोणतीही पार्श्वभूमी नाही, ती व्यक्ती अशा उच्च-स्तरीय डिजिटल धोरणांवर आणि कृषी-ग्रामीण रोजगारावर व्यावहारिक पातळीवर प्रभावीपणे कशी मांडणी करू शकते? हा मूलभूत प्रश्न आता उपस्थित केला जात आहे.

हाय-टेक डिजिटल प्रणाली, एआय (अ‍ॅख) विश्लेषण आणि अल्गोरिदम ऑडीटच्या गप्पा मारणे सोपे आहे; परंतु, प्रत्यक्षात जमिनीवर काम करणाऱ्या स्वतंत्र टॅक्सीचालक आणि ड्रायव्हर्सच्या रोजच्या जगण्याचे प्रश्न वेगळे आहेत.

प्रमुख आव्हाने आणि उपस्थित होणारे प्रश्न:

१. अल्गोरिदमची पारदर्शकता की केवळ घोषणा?

मोठ्या फ्लीट कंपन्या आणि स्वतंत्र चालक यांच्यात प्रवास वाटप करताना भेदभाव होतो का, हे तपासण्यासाठी तंत्रज्ञान वापरण्याचे निर्देश दिले आहेत. मात्र, कॉर्पोरेट कंपन्यांचे गोपनीय अल्गोरिदम सरकारी यंत्रणा खरोखरच पारदर्शकपणे तपासू शकतील का?

२. स्थानिक आणि ग्रामीण चालकांचे हित:

शेतीतील अनिश्चिततेमुळे शहरात आलेल्या तरुणांना अ‍ॅग्रीगेटर कंपन्यांच्या मनमानी भाडेवाढ आणि कमिशन धोरणाचा फटका बसत आहे. यावर डिजिटल नियंत्रणापलीकडे जाऊन थेट आर्थिक संरक्षण देणारे धोरण कुठे आहे?

३. अंमलबजावणीतील त्रुटी:

डिजिटल नोंदणी आणि पोलीस पडताळणीचे नियम कागदावर उत्तम वाटत असले, तरी प्रशासकीय पातळीवर या जटिल प्रणालीची अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक ती तांत्रिक क्षमता परिवहन विभागाकडे आहे का?

नानासाहेब पेशवे यांच्या समाधी परिसरात स्वच्छता मोहीम उत्साहात

विविध सामाजिक व हिंदुत्ववादी संघटनांचे श्रमदान; ऐतिहासिक वारशाच्या जतनाचा संकल्प

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
पुणे : प्रतिनिधी

हिंदवी साम्राज्याचे पंतप्रधान श्रीमंत नानासाहेब पेशवे यांच्या समाधी परिसरात स्वच्छता मोहीम उत्साहात राबविण्यात आली. श्रीमंत नानासाहेब पेशवे समाधी साप्ताहिक पूजा सेवेकरी यांच्या पुढाकारातून आयोजित या मोहिमेत पुण्यातील विविध सामाजिक व हिंदुत्ववादी संघटनांच्या कार्यकर्त्यांनी श्रमदान केले. सामूहिक प्रयत्नांतून समाधी परिसर स्वच्छ करण्यात आला. ऐतिहासिक वारशाचे जतन आणि संवर्धन करण्याचा संकल्पही या वेळी व्यक्त करण्यात आला.

या मोहिमेत पुण्येश्वर पुनर्निर्माण समिती, विश्व हिंदू परिषद, पतित पावन संघटना, जिथे कमी तिथे आम्ही, वीर लहुजी परिषद, भगवे ट्रेकर्स, स्वराज्य रक्षक दल, श्री शिवप्रतिष्ठान हिंदुस्थान, समस्त हिंदू आघाडी आणि स्वस्तिक फाउंडेशन या संघटनांच्या कार्यकर्त्यांनी सहभाग घेतला. श्री देवदेवेश्वर संस्थान, पर्वती आणि कोथरूड यांनीही मोहिमेला विशेष सहकार्य केले.

या वेळी नगरसेवक कुणाल टिळक उपस्थित होते. ज्येष्ठ इतिहास अभ्यासक मोहन शेटे यांनी श्रीमंत नानासाहेब पेशवे यांच्या ऐतिहासिक कार्याची माहिती दिली. त्यांच्या कारकिर्दीत अटक ते कटकपर्यंत हिंदवी साम्राज्याचा विस्तार झाला. तसेच पुणे शहराच्या विकासातही त्यांचे महत्त्वपूर्ण योगदान असल्याचे शेटे यानी सांगितले. इतिहासात महत्त्वाचे स्थान असलेल्या नानासाहेब पेशवे यांच्या समाधी परिसराची झालेली दुरवस्था चिंतेची बाब असल्याचे मत या वेळी व्यक्त करण्यात आले. ऐतिहासिक वास्तू आणि स्मारके ही आपल्या इतिहासाची साक्ष देणारा अमूल्य ठेवा असून, त्यांचे जतन व संवर्धन करणे ही समाजाची सामूहिक जबाबदारी आहे. अशा स्वच्छता मोहिमांमधून ऐतिहासिक स्थळांविषयी जनजागृती होण्यास मदत होते, अशी भावना उपस्थितांनी व्यक्त केली.

या मोहिमेचे आयोजन श्रीमंत नानासाहेब पेशवे समाधी साप्ताहिक पूजा सेवेकरी यांच्या वतीने करण्यात आले. अक्षय राऊत, वेदांग कानडे, यश काळभोर, संकेत मेहेंदळे, मिहिर साल्पेकर आणि तुषार धनीपकर यांनी मोहिमेच्या आयोजनासाठी पुढाकार घेतला. विविध संघटनांच्या सहभागातून पार पडलेल्या या उपक्रमामुळे ऐतिहासिक वारशाच्या जतनासाठी सामूहिक प्रयत्नांचे महत्त्व अधोरेखित झाले.

लोणी–धामणी परिसरात केबल चोरांचा धुमाकूळ!

मांढळेवाडीत दोन शेतकऱ्यांना फटका; ४५० फूट केबल चोरीला, चोरट्यांचा बंदोबस्त करण्याची मागणी

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागात ऐन दिवाळीच्या तोंडावर चोरीच्या घटनांमध्ये वाढ होत असल्याने शेतकरी आणि ग्रामस्थांमध्ये चिंतेचे वातावरण निर्माण झाले आहे. यापूर्वी विविध वस्तूंच्या चोरीच्या घटना घडत असतानाच आता चोरट्यांनी शेतातील विहिरींच्या विद्युत केबल आणि पंपांच्या साहित्याला लक्ष्य केल्याचे समोर आले आहे. मांढळेवाडी येथे मंगळवारी (दि. २८) रात्री दोन शेतकऱ्यांच्या विंधन विहिरींवरील विद्युत केबल चोरून नेल्याच्या घटना घडल्या. या प्रकारात एका शेतकऱ्याची १५० फूट, तर दुसऱ्या शेतकऱ्याची ३०० फूट केबल चोरीला गेली. आधीच दुष्काळाच्या संकटाशी सामना करणाऱ्या शेतकऱ्यांना आता चोरीच्या घटनांमुळे आर्थिक नुकसानीचा अतिरिक्त फटका बसत आहे.

मांढळेवाडीत दोन शेतकऱ्यांना फटका

मांढळेवाडी येथील लांडगे वस्तीवर राहणारे शेतकरी सावकार लांडगे यांच्या विंधन विहिरीची सुमारे १५० फूट सर्व्हिस केबल चोरट्यांनी कापून नेली. तसेच विंधन विहिरीतील विद्युत पंपाची दोरीही कापण्यात आली. यामुळे संबंधित शेतकऱ्याचे नुकसान झाले आहे.

दुसऱ्या घटनेत पालेकर वस्ती येथील काशिनाथ पालेकर पाटील यांच्या ३०० फूट खोल विंधन विहिरीतील विद्युत पंप वर काढून त्याची सुमारे ३०० फूट केबल चोरून नेण्यात आली. एकाच रात्री दोन ठिकाणी अशा घटना घडल्याने परिसरातील शेतकऱ्यांमध्ये भीतीचे वातावरण निर्माण झाले आहे.

दुष्काळात चोरीचा अतिरिक्त आर्थिक भार

लोणी–धामणीसह आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागातील शेती मोठ्या प्रमाणावर पावसाच्या पाण्यावर अवलंबून आहे. पावसाने ओढ दिल्याने खरीप हंगामातील पिकांचे नुकसान झाले असून रब्बी हंगामही संकटात सापडला आहे. अशा परिस्थितीत शेतकरी उपलब्ध पाण्याच्या मदतीने पिके जगविण्याचा प्रयत्न करीत आहेत.

शेतीसाठी विद्युत मोटारी, पंप आणि केबल अत्यंत महत्त्वाच्या असतात. केबल चोरीला गेल्यास ती पुन्हा खरेदी करणे, बसविणे आणि पंपाची दुरुस्ती करणे यासाठी अतिरिक्त खर्च करावा लागतो. त्यातच पाणी उपसण्याची व्यवस्था बंद पडल्यास पिकांना पाणी देण्यात अडथळे निर्माण होऊन नुकसान वाढण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे दुष्काळाने आर्थिक कोंडीत सापडलेल्या शेतकऱ्यांसमोर नव्या संकटाची भर पडली आहे.

पोलिसांनी रात्रीची गस्त वाढवावी

दिवाळीचा सण जवळ आलेला असताना चोरीच्या घटनांमुळे नागरिकांमध्ये असुरक्षिततेची भावना वाढत आहे. शेतातील विहिरी आणि विद्युत उपकरणे अनेकदा निर्जन ठिकाणी असल्याने चोरट्यांना संधी मिळत असल्याची चिंता शेतकरी व्यक्त करीत आहेत. पोलिसांनी परिसरात रात्रीची गस्त वाढवावी, संशयास्पद हालचालींवर लक्ष ठेवावे, चोरीच्या घटनांचा तपास करून संबंधितांचा शोध घ्यावा आणि अशा प्रकारांना आळा घालण्यासाठी प्रभावी उपाययोजना कराव्यात, अशी मागणी ग्रामस्थांकडून होत आहे.

एकीकडे दुष्काळ, पाणीटंचाई आणि शेतीचा वाढता खर्च, तर दुसरीकडे विद्युत केबल चोरीचे संकट, अशा दुहेरी कात्रीत पूर्व भागातील शेतकरी सापडले आहेत. शेतकऱ्यांच्या कष्टाच्या साधनांवरच चोरट्यांचा डोळा जात असेल, तर शेतीचे रक्षण करायचे कसे, असा प्रश्न उपस्थित होत आहे. त्यामुळे पोलिसांनी या घटनांची गांभीर्याने दखल घेऊन चोरट्यांचा बंदोबस्त करावा आणि शेतकऱ्यांना दिलासा द्यावा, अशी अपेक्षा व्यक्त होत आहे.

दुष्काळी तालुक्यांतील विद्यार्थ्यांच्या परीक्षा शुल्कमाफीचा आदेश कागदावरच?

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
पुणे । प्रतिनिधी

राज्यातील दुष्काळी तालुक्यांमधील विद्यार्थ्यांना एसएससी आणि एचएससी परीक्षांसाठी शुल्कमाफी देण्याच्या राज्य सरकारच्या आदेशाच्या अंमलबजावणीवर प्रश्न उपस्थित होत आहेत. सरकारने शुल्कमाफीचा निर्णय घेतल्यानंतरही त्याचा लाभ विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचण्यात अडचणी येत असल्याचा आरोप होत असून, पुणे विभागीय मंडळाच्या कार्यपद्धतीबाबतही नाराजी व्यक्त केली जात आहे.

दुष्काळी परिस्थितीमुळे आर्थिक संकटाचा सामना करणाऱ्या शेतकरी कुटुंबांतील विद्यार्थ्यांना दिलासा मिळावा, या उद्देशाने परीक्षा शुल्कमाफीचा निर्णय महत्त्वाचा मानला जात आहे. मात्र, या निर्णयाची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी होत नसेल, तर सरकारी आदेशाचा लाभ नेमका कोणाला आणि कधी मिळणार, असा प्रश्न उपस्थित होत आहे.

परीक्षा शुल्कमाफीसंदर्भातील नियम, पात्र विद्यार्थ्यांची निश्चिती आणि संबंधित शाळा-महाविद्यालयांना दिलेल्या सूचना याबाबत स्पष्टता नसल्यास त्याचा आर्थिक भार विद्यार्थ्यांवर पडू शकतो. त्यामुळे शासनाच्या निर्णयाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी संबंधित यंत्रणेने स्पष्ट मार्गदर्शक सूचना देणे आवश्यक आहे.

दुष्काळाचा फटका बसलेल्या कुटुंबांसाठी परीक्षा शुल्काची रक्कमही आर्थिकदृष्ट्या महत्त्वाची ठरू शकते. अशा परिस्थितीत शुल्कमाफीच्या निर्णयाची अंमलबजावणी वेळेत होणे गरजेचे आहे. अन्यथा, विद्यार्थ्यांना शुल्क भरावे लागण्याची किंवा परतावा्यासाठी पाठपुरावा करण्याची वेळ येऊ शकते.

राज्य सरकारच्या आदेशानंतरही शुल्कमाफीच्या अंमलबजावणीत अडथळे नेमके कुठे निर्माण झाले, पुणे विभागीय मंडळाने शाळा-महाविद्यालयांना कोणत्या सूचना दिल्या आणि पात्र विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष लाभ मिळण्यासाठी काय कार्यवाही केली, याबाबत स्पष्टता येणे आवश्यक आहे. संबंधित विभागाने या प्रश्नांची उत्तरे देऊन विद्यार्थ्यांना दिलासा द्यावा, अशी अपेक्षा व्यक्त होत आहे.

मतपत्रिकेवरील निवडणुकीत भाजपला तीन मतदारसंघांत धक्का!

विधानपरिषदेच्या पाच जागांचे निकाल जाहीर; पदवीधर मतदारसंघांत राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरदचंद्र पवार) पक्षाची बाजी, पुणे शिक्षक मतदारसंघ भाजपकडे

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
पुणे : प्रतिनिधी

मुंबई : दैनिक राज्य लोकतंत्र.

महाराष्ट्र विधानपरिषदेच्या पदवीधर व शिक्षक मतदारसंघांच्या पाच जागांसाठी झालेल्या द्विवार्षिक निवडणुकांचे निकाल गुरुवारी (दि. २९) जाहीर झाले. या निवडणुकीत भाजपला तीन मतदारसंघांत पराभवाचा सामना करावा लागला, तर पुणे विभाग शिक्षक मतदारसंघात भाजपने विजय मिळवला. विशेष म्हणजे, या निवडणुकीत मतदानासाठी मतपत्रिकेचा वापर करण्यात आला होता. त्यामुळे मतपत्रिकेवरील निवडणूक आणि निकालांची चर्चा राजकीय वर्तुळात महत्त्वाची ठरत आहे. मात्र, मतपत्रिकेमुळेच एखाद्या पक्षाचा पराभव झाला, असा निष्कर्ष केवळ निकालांवरून काढता येत नाही.

पुणे विभाग पदवीधर मतदारसंघात राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी (शरदचंद्र पवार) पक्षाच्या हर्षदा देशमुख जाधव यांनी भाजपच्या डॉ. स्मिता योगेश जाधव यांचा ९ हजार ९२८ मतांनी पराभव केला. हर्षदा देशमुख जाधव यांना १ लाख १३ हजार ८४०, तर डॉ. स्मिता जाधव यांना १ लाख ३ हजार ९१२ मते मिळाली.

नागपूर विभाग पदवीधर मतदारसंघात काँग्रेसचे अभिजित गोविंदराव वंजारी यांनी भाजपचे सुधाकर विठ्ठलराव कोहळे यांच्यावर ३ हजार २७१ मतांनी मात केली. वंजारी यांना ६७ हजार २३१, तर कोहळे यांना ६३ हजार ९६० मते मिळाली.

औरंगाबाद विभाग पदवीधर मतदारसंघात राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरदचंद्र पवार) पक्षाचे डॉ. प्रतापसिंह वेदप्रकाश पाटील यांनी राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाचे सतीश भानुदासराव चव्हाण यांचा १८ हजार १२४ मतांनी पराभव केला. डॉ. पाटील यांना ८७ हजार ८७६, तर चव्हाण यांना ६७ हजार ७७२ मते मिळाली.

पुणे विभाग शिक्षक मतदारसंघात भाजपचे कौस्तुभ मुरलीधर गावडे यांनी २३ हजार ११७ मते मिळवत विजय संपादन केला. अपक्ष उमेदवार सचिन नवनाथ सानप यांना १३ हजार ३४७ मते मिळाली. अमरावती विभाग शिक्षक मतदारसंघात शिवसेनेचे किरण रामराव सरनाईक यांनी १६ हजार ६६३ मते मिळवत काँग्रेसच्या अदिती ऋषिकेश पोहरे यांचा पराभव केला. पोहरे यांना ८ हजार ६३६ मते मिळाली.

भारत निवडणूक आयोगाने २२ सप्टेंबर २०२६ रोजी निवडणूक कार्यक्रम जाहीर केला होता. २३ ऑक्टोबर रोजी मतदान झाले, तर २७ ऑक्टोबरपासून सुरू झालेली मतमोजणी २९ ऑक्टोबर रोजी पूर्ण झाली. मुख्य निवडणूक अधिकारी कार्यालयाने प्रसिद्धीपत्रकाद्वारे निकाल जाहीर केले.

मतपत्रिका की मतदानाचा कौल?

या निकालांतून पदवीधर मतदारसंघांतील भाजपच्या उमेदवारांना दोन ठिकाणी पराभव स्वीकारावा लागल्याचे स्पष्ट झाले. शिक्षक मतदारसंघात भाजपला एका जागेवर यश मिळाले, तर अमरावतीत शिवसेनेने बाजी मारली. त्यामुळे या निवडणुकीचा अर्थ केवळ मतपत्रिका विरुद्ध ईव्हीएम असा लावण्याऐवजी मतदारांचा कल, उमेदवारांची ताकद आणि स्थानिक राजकीय समीकरणे यांचाही विचार करावा लागणार आहे. मतपत्रिकेवरील या निवडणुकीने पाच मतदारसंघांतील राजकीय स्पर्धेचे चित्र स्पष्ट केले असून, आगामी राजकीय घडामोडींच्या पार्श्वभूमीवर या निकालांचे विश्लेषण महत्त्वाचे ठरणार आहे.

बीडमध्ये बोगस डॉक्टरचा पर्दाफाश; बनावट प्रमाणपत्रासह औषधे आणि इंजेक्शन्स जप्त

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
बीड : प्रतिनिधी

वैद्यकीय पदवी नसताना रुग्णांवर उपचार करून नागरिकांच्या जीवाशी खेळणाऱ्या कथित बोगस डॉक्टरविरोधात बीडमध्ये पोलिसांनी कारवाई केली आहे. राजीव गांधी चौक परिसरातील 'संजीवनी आयुर्वेदिक हॉस्पिटल'वर छापा टाकून ऋषिकेश दत्तात्रय कानडे याला ताब्यात घेण्यात आले. या कारवाईत वैद्यकीय प्रमाणपत्र बनावट असल्याचे आढळले असून, औषधे आणि इंजेक्शन्सही जप्त करण्यात आली आहेत.

शिवाजीनगर पोलीस ठाण्याच्या हद्दीत वैद्यकीय पात्रता नसलेली व्यक्ती उपचार करत असल्याची गोपनीय माहिती पोलीस अधीक्षक कार्यालयाला मिळाली होती. त्यानंतर २९ ऑक्टोबर रोजी सकाळी साडेअकराच्या सुमारास अनैतिक मानवी वाहतूक प्रतिबंध कक्ष, शासकीय वैद्यकीय अधिकारी, अन्न व औषध प्रशासनाचे पथक आणि पंचांच्या उपस्थितीत संयुक्त छापा टाकण्यात आला.

दवाखान्यातील तपासणीदरम्यान भिंतीवर लावलेले वैद्यकीय प्रमाणपत्र बनावट असल्याचे वैद्यकीय पथकाच्या निदर्शनास आले. रुग्णांवर उपचार करण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या औषधांचीही तपासणी करण्यात आली.

शासकीय वैद्यकीय अधिकारी डॉ. प्रितम रामेश्वर लोध यांच्या फिर्यादीवरून कानडेविरुद्ध भारतीय न्याय संहितेच्या कलम ३१८(४), ३३६(२), ३४०(२) तसेच वैद्यकीय व्यवसाय अधिनियमातील संबंधित कलमांनुसार गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

भारत-ब्रिटन व्यापार दुप्पट करण्याचे लक्ष्य; अँडी बर्नहॅम यांच्या भारत दौऱ्याची चर्चा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

भारत आणि ब्रिटनमधील आर्थिक संबंधांना नवी दिशा देण्याच्या हालचाली सुरू असतानाच ब्रिटनचे पंतप्रधान अँडी बर्नहॅम यांच्या संभाव्य भारत दौऱ्याची चर्चा पुढे आली आहे. ब्रिटनचे कार्यवाहक भारतातील उच्चायुक्त बेन मेलर यांनी गुरुवारी, २९ ऑक्टोबर २०२६ रोजी पीटीआयशी बोलताना बर्नहॅम भारताला भेट देण्यास उत्सुक असल्याचे सांगितले. हा दौरा लवकरच होऊ शकतो, असेही त्यांनी सूचित केले. मात्र, अद्याप दौऱ्याची अधिकृत तारीख जाहीर झालेली नाही.

पंतप्रधानपदाची सूत्रे स्वीकारल्यानंतर बर्नहॅम यांनी पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्याशी झालेल्या संभाषणात भारतभेटीची इच्छा व्यक्त केली होती, अशी माहिती मेलर यांनी दिली. त्यामुळे संभाव्य दौऱ्याकडे दोन्ही देशांमधील वाढत्या राजनैतिक आणि आर्थिक सहकार्याच्या दृष्टीने पाहिले जात आहे. १२० अब्ज डॉलरचे लक्ष्य; व्यापारवाढीचे आव्हान कायम भारत आणि ब्रिटनने २०३० पर्यंत द्विपक्षीय व्यापार जवळपास दुप्पट करून सुमारे १२० अब्ज डॉलरपर्यंत नेण्याचे लक्ष्य ठेवले आहे. या महत्त्वाकांक्षी उद्दिष्टामागे व्यापार, गुंतवणूक, उद्योग आणि आर्थिक सहकार्य वाढवण्याची भूमिका आहे.

मात्र, मोठी लक्ष्ये जाहीर करणे आणि प्रत्यक्ष व्यापारात अपेक्षित वाढ घडवून आणणे यात मोठा फरक असतो. भारतीय उद्योगांना ब्रिटिश बाजारपेठेत अधिक संधी मिळणे, सेवा क्षेत्रातील सहकार्य वाढणे आणि दोन्ही देशांतील कंपन्यांसाठी व्यापारातील अडथळे कमी होणे या बाबी महत्त्वाच्या ठरणार आहेत.

दौऱ्यातून नेमके काय साध्य होणार?

बर्नहॅम यांच्या संभाव्य भारत दौऱ्यामुळे व्यापारवाढीच्या उद्दिष्टाला राजकीय पाठबळ मिळण्याची शक्यता आहे. मात्र, केवळ उच्चस्तरीय भेटी आणि घोषणांमुळे व्यापार दुप्पट होणार नाही. त्यासाठी ठोस करार, गुंतवणुकीची अंमलबजावणी आणि उद्योगांना प्रत्यक्ष लाभ देणारे निर्णय आवश्यक असतील.

भारत-ब्रिटन संबंधांतील खरी कसोटी दौऱ्याच्या घोषणेत नसून, २०३० पर्यंतच्या व्यापारवाढीचे लक्ष्य प्रत्यक्षात किती साध्य होते, यात असेल. सध्या मात्र बर्नहॅम यांच्या भारत दौऱ्याबाबत उत्सुकता वाढली असून अधिकृत कार्यक्रमाची प्रतीक्षा आहे.

सारांश वृत्त

सोयाबीनला ७,५०० रुपयांचा भाव; पण दुष्काळाने शेतकऱ्यांच्या हातातच पीक उरले नाही!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
बीड : प्रतिनिधी

बाजारात शेतीमालाचे दर वाढले असले, तरी दुष्काळाने उत्पादनच हिरावून घेतल्याने शेतकऱ्यांच्या पदरी निराशा पडली आहे. सोयाबीनला क्विंटलमागे सुमारे ७,५०० रुपये, तर तूर, उडीद आणि मुगाला नऊ हजार रुपयांच्या पुढे भाव मिळत असल्याचे चित्र आहे. मात्र, पावसाअभावी पिकांची वाढ खुंटली आणि उत्पादन घटले. त्यामुळे चांगल्या दराचा फायदा नेमका कोणाला, असा संतप्त सवाल शेतकरी उपस्थित करत आहेत.

राज्यातील अनेक भागांत पावसाच्या अभावामुळे शेतीचे मोठे नुकसान झाले आहे. नगदी पीक म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या सोयाबीन आणि कापसाला यंदा चांगला भाव मिळत असला, तरी शेतात उत्पादनच नसेल तर दरवाढीचा उपयोग काय, असा प्रश्न आहे. दिवाळीपूर्वी शेतकऱ्यांना पाच हजार रुपयांची तातडीची मदत देण्याची चर्चा असताना नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष मदत कधी मिळणार, याकडे लक्ष लागले आहे.

दुसरीकडे, सर्वसामान्य ग्राहकांना महागाईचा फटका बसत आहे. मुंबईसारख्या शहरांत किरकोळ बाजारात कांद्याचा दर किलोमागे ८० रुपयांपर्यंत पोहोचला आहे. घाऊक बाजारात कांद्याचे दर ५५ ते ६५ रुपये किलो असल्याचे सांगितले जात आहे. जुन्या कांद्याचा साठा कमी झाल्याने आणि नवीन पीक मोठ्या प्रमाणात बाजारात येण्यास वेळ लागणार असल्याने दर तातडीने घसरण्याची शक्यता कमी असल्याचा व्यापाऱ्यांचा अंदाज आहे.

लसणाचे किरकोळ दरही किलोमागे ३२० ते ४०० रुपयांपर्यंत पोहोचल्याचे चित्र आहे. शेतकऱ्याला उत्पादन नाही आणि ग्राहकाला स्वस्त अन्नधान्य नाही; मग या व्यवस्थेचा फायदा कोणाला? दुष्काळग्रस्त शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष नुकसानभरपाई, पीकविमा आणि तातडीची आर्थिक मदत देण्याची गरज आहे.

रेल्वे प्रवासात रात्री मोबाईल चार्जिंग बंद!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

हैदराबाद,/ प्रतिनिधी

रेल्वे प्रवासात रात्री मोबाईल चार्जिंग करून झोपणाऱ्या प्रवाशांना आता आपल्या सवयीमध्ये बदल करावा लागणार आहे. रेल्वे बोर्डाने देशातील सर्व विभागीय रेल्वेंना रात्री ११ ते पहाटे ५ या वेळेत डब्यांमधील मोबाईल चार्जिंग पॉइंट्सचा वीजपुरवठा बंद ठेवण्याचे कठोर निर्देश दिले आहेत. प्रवाशांच्या सुरक्षेच्या दृष्टीने हा निर्णय महत्त्वाचा मानला जात असला, तरी दशकापूर्वीच नियम अस्तित्वात असताना त्याची प्रभावी अंमलबजावणी का झाली नाही, असा प्रश्न उपस्थित होत आहे.

दक्षिण पूर्व रेल्वे विभागात नुकत्याच घडलेल्या एका घटनेनंतर रेल्वे बोर्डाने या नियमाच्या अंमलबजावणीवर पुन्हा भर दिला आहे. निर्धारित वेळेत चार्जिंग पॉइंट्सचा वीजपुरवठा बंद करण्यात रेल्वे कर्मचाऱ्यांकडून कथित दुर्लक्ष झाले. त्यानंतर मोबाईल चार्जिंगला लावलेला असताना पॉवर बँकचा स्फोट झाल्याची घटना समोर आली. या घटनेने रेल्वे डब्यांमधील विद्युत सुरक्षेचा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला आहे.

रेल्वेच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या माहितीनुसार, रात्रीच्या प्रवासादरम्यान मोबाईल चार्जिंग सर्किट बंद करण्यासंदर्भातील परिपत्रक दहा वर्षांहून अधिक काळापूर्वीच जारी करण्यात आले होते. मात्र, काही गाड्यांमध्ये या नियमाची सातत्याने अंमलबजावणी होत नसल्याचे निदर्शनास आले आहे.

नव्या निर्देशांनुसार, रात्रीच्या प्रवासादरम्यान रेल्वे डब्यांमध्ये अचानक तपासणी करण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत. अधिकारी आणि पर्यवेक्षकीय कर्मचाऱ्यांवर नियमांचे पालन सुनिश्चित करण्याची जबाबदारी सोपवण्यात आली आहे. या निर्देशांमध्ये कोणतीही सूट न देण्याची भूमिका रेल्वे बोर्डाने स्पष्ट केली आहे.

मात्र, केवळ चार्जिंग पॉइंट्स बंद करणे पुरेसे ठरणार का? प्रवाशांना या नियमाची पूर्वसूचना देणे, पर्यायी चार्जिंगची व्यवस्था उपलब्ध करून देणे आणि कर्मचाऱ्यांकडून नियमांचे पालन नियमितपणे होत आहे की नाही, यावरही लक्ष देणे आवश्यक आहे.

खुद्द मुख्यमंत्र्यांनी घेतले मेळावे, प्रचार सभा; महायुतीच्या १० मंत्र्यांची फौज, तरी हर्षदा देशमुख-जाधव यांनी मारली बाजी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली ।प्रतिनिधी

पुणे पदवीधर मतदार संघातील महायुतीच्या उमेदवार स्मिता जाधव आणि शिक्षक मतदार संघातील कौस्तुभ गावडे यांना निवडून आणण्यासाठी महायुतीच्या १० मंत्र्यांची फौज मैदानात तैनात होती. खुद्द मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनीही मेळावे आणि प्रचार सभा घेतल्या. यानंतरही महायुतीला केवळ एकाच जागेवर समाधान मानावे लागले. १० मंत्र्यांची फौज प्रचारात उतरूनही आघाडीच्या उमेदवार हर्षदा देशमुख-जाधव यांचा विजय रोखू शकले नाहीत. त्यामुळे महायुतीची प्रचारातील आघाडी मतपत्रिकेपर्यंत पोहोचलीच नसल्याचे निकालावरून स्पष्ट झाले.

पुणे पदवीधर आणि शिक्षक मतदार संघातील निवडणूक महायुतीने खुपच प्रतिष्ठेची बनवली होती. गेल्यावेळी दोन्ही जागा हातातून निसटल्यामुळे त्या परत मिळविण्याचा चंग वरिष्ठ नेत्यांनी बांधला होता. दोन्ही जागा मोठ्या मतफरकाने जिंकण्याचे दावेही केले जात होते. मेळावे, बैठका, मंत्री-नेत्यांचे दौरे आणि प्रचार सभांमधून महायुतीने वातावरण निर्मिती केली होती. मात्र, त्यांचा प्रचार मतदारांच्या माध्यमातून मतपत्रिकेपर्यंत पोहोचला नसल्याचे निकालातून स्पष्ट झाले.

अपेक्षेप्रमाणे लढत चुरशीची झाली. मात्र, निर्णायक मते घेण्यात महायुतीला अपयश आल्याने पाच जिल्ह्यातील महायुतीचे १० मंत्री आणि भाजपच्या नेटवर्कवरही प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले आहे. शिक्षक मतदार संघात मात्र कौस्तुभ गावडे यांच्या माध्यमातून महायुतीला एक जागा खेचून आणता आली.

दुसरीकडे महाविकास आघाडीलाही एका जागेचा फटका बसला. जयंत आसगावकर यांचा मोठ्या फरकाने झालेला पराभव आमदार सतेज पाटील आणि आघाडीच्या नेत्यांना आत्मपरीक्षण करायला लावणारा आहे. पदवीधर निवडणुकीसाठी माणच्या मातीतील देशमुख कुटुंबीयांनी गेल्या वर्षभरापासूनच तयारी केली होती. याला महाविकास आघाडीच्या नेत्यांचे एकीचे बळ मिळाले. त्यामुळे हर्षदा देशमुख-जाधव यांचा विजय सुकर झाला. या विजयामुळे राष्ट्रवादी शरद पवार पक्षाला आणि महाविकास आघाडीला जिल्ह्यात बळ मिळाले. पदवीधरच्या निवडणुकीत सातारा जिल्ह्यात महायुतीचे अनेक नेते सक्रीय होते.

मंत्री शंभूराज देसाई, शिवेंद्रसिंहराजे भोसले, जयकुमार गोरे, मकरंद पाटील यांच्यासह खासदार उदयनराजे भोसले यांनीही यंत्रणा कामाला लावली होती. याशिवाय महायुतीचे सर्व आमदार, जिल्हा परिषदेचे पदाधिकारी, सदस्य, नगरपालिकांसह सर्व स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे पदाधिकारी या निवडणुकीत सक्रीय होते. तरीही स्मिता जाधव यांचा झालेला पराभव भाजपच्या जिव्हारी लागणारा आहे.

पिंपरी-चिंचवडमध्ये ३१ ऑक्टोबरपासून 'सरदार प्रबोधन पर्व २०२६' एकता दौड, रक्तदान शिबिर, व्याख्यान, नाट्यप्रयोग आणि सांस्कृतिक कार्यक्रमांची मेजवानी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी : प्रतिनिधी

सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्या जयंतीनिमित्त पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका आणि सरदार वल्लभभाई पटेल जयंती उत्सव समिती यांच्या संयुक्त विद्यमाने ३१ ऑक्टोबर आणि १ नोव्हेंबर रोजी 'सरदार प्रबोधन पर्व २०२६'चे आयोजन करण्यात आले आहे. या दोन दिवसीय उपक्रमात एकता दौड, देशभक्तिपर गीतांचा कार्यक्रम, व्याख्यान, रक्तदान शिबिर, नाट्यप्रयोग, सांस्कृतिक कार्यक्रम तसेच विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले आहे. नागरिकांनी या पर्वात मोठ्या संख्येने सहभागी व्हावे, असे आवाहन महापालिकेच्या वतीने करण्यात आले आहे.

एकता दौड आणि व्याख्यानाने पर्वाची सुरुवात

शनिवार, ३१ ऑक्टोबर रोजी सकाळी ७ ते ९ या वेळेत निगडी येथील भक्ती-शक्ती शिल्प परिसरात एकता दौड आणि देशभक्तिपर गीतांचा कार्यक्रम होणार आहे. सायंकाळी ५ वाजता 'वर्तमान भारतासाठी सरदार पटेल यांच्या विचारांची प्रासंगिकता' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले आहे. त्यानंतर सायंकाळी ६ वाजता निगडी प्राधिकरणातील ग. दि. माडगूळकर नाट्यगृहात 'अपरिचित सरदार गाथा' हा संगीतमय कार्यक्रम सादर होणार आहे.

रक्तदान शिबिरासह सांस्कृतिक कार्यक्रम

रविवार, १ नोव्हेंबर रोजी सकाळी १० ते सायंकाळी ४ या वेळेत ग. दि. माडगूळकर नाट्यगृह, प्राधिकरण येथे रक्तदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले आहे. दुपारी ३ ते ५ या वेळेत सरदार पटेल यांच्या जीवनचरित्रावर आधारित कार्यक्रम होणार आहे.

सायंकाळी ६ वाजता 'अखंड भारताचे शिलेदार, तुकडे ते राष्ट्र' हा नाट्यप्रयोग सादर करण्यात येणार आहे. याशिवाय सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्या जीवनकार्यावर आधारित निबंध स्पर्धा, रांगोळी स्पर्धा आणि प्रश्नमंजुषा स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले आहे. या उपक्रमांतून विद्यार्थ्यांना आणि नागरिकांना सरदार पटेल यांच्या जीवनकार्याची, विचारांची आणि राष्ट्रीय एकात्मतेसाठी त्यांनी दिलेल्या योगदानाची ओळख करून देण्यात येणार आहे.

राष्ट्रीय एकात्मतेचा विचार जनमानसात रुजविण्याचा प्रयत्न सरदार वल्लभभाई पटेल यांनी देशाच्या स्वातंत्र्यानंतर संस्थानांचे विलीनीकरण आणि अखंड भारताच्या निर्मितीत महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावली. त्यांच्या राष्ट्रएकात्मतेच्या विचारांचे स्मरण करणे, राष्ट्रीय एकतेची भावना दृढ करणे आणि त्यांच्या कार्याचा प्रसार समाजात करणे, हा 'सरदार प्रबोधन पर्व २०२६' आयोजनामागील मुख्य उद्देश आहे. या दोन दिवसीय पर्वातील विविध कार्यक्रमांचा नागरिकांनी लाभ घ्यावा आणि राष्ट्रीय एकात्मतेचा संदेश अधिक व्यापक करावा, असे आवाहन महापालिकेचे क्रीडा विभागाचे उपआयुक्त पंकज पाटील यांनी केले आहे.

"एका जागेच्या हव्यासापोटी शिवसेनेने...", एकनाथ शिंदेंच्या सेनेवर भाजपाने फोडले पराभवाचे खापर

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई : प्रतिनिधी

शिवसेनेने महायुतीचा धर्म पाळून भाजपा आणि राष्ट्रवादी काँग्रेसला सहकार्य केले असते, तर पाचही जागांवर महायुतीचा विजय झाला असता. मात्र, पुण्यातील एका जागेच्या हव्यासापोटी शिवसेनेने मित्रपक्षांना अडचणीत आणले आणि तीन जागांवरील विजयाची संधी गमावली. एका जागेसाठी मित्रपक्षांचे नुकसान करण्याची भूमिका महायुतीच्या हिताची नाही", असे म्हणत भाजपाचे महाराष्ट्राचे मुख्य प्रवक्ते नवनाथ बन यांनी शिंदेसेनेवर पराभवाचे खापर फोडले. बन यांनी माजी आमदार रवींद्र धंगेकर यांचा राजीनामा घेण्यात यावा, अशी मागणी एकनाथ शिंदे यांच्याकडे केली आहे.

राज्याच्या सत्तेत असूनही विधान परिषद निवडणुकीच्या निकालात भाजपाची पिछेहाट झाली. तीन पैकी एकच जागा भाजपाला जिंकता आली. या निकालानंतर भाजपातून थेट शिंदेंच्या शिवसेनेला जबाबदार धरले जात आहे. भाजपाचे महाराष्ट्राचे मुख्य प्रवक्ते नवनाथ बन यांनी आधी एक पोस्ट करत आणि नंतर पत्रकार परिषद घेऊन गंभीर आरोप केले.

महायुतीतीचा उमेदवार असताना शिंदेसेनेचा अपक्ष उमेदवाराला पाठिंबा

"पुणे पदवीधर मतदारसंघात सचिन सानप यांना मिळालेली १६ हजार मते भाजपाकडे वळली असती, तर स्मिता जाधव या पहिल्या फेरीतच विजयी झाल्या असत्या. मित्र पक्षाकडून एका जागेच्या हव्यासापोटी, ती जागाही त्यांची अधिकृत नव्हती. अधिकृत उमेदवार दिला नव्हता. अपक्ष उमेदवाराला पाठिंबा दिल्यामुळे पुण्यात महायुतीचा एका जागेवर पराभव झाला", असा आरोप नवनाथ बन यांनी शिंदेसेनेवर केला आहे.

"एकाच जागेवर फटका बसला असे नाही. छत्रपती संभाजीनगरमध्ये सुनेत्रा

पवारांच्या राष्ट्रवादीने सतीश चव्हाण यांना उमेदवारी दिली होती. चव्हाण यांच्याविरोधात अब्दुल सत्तार यांनी जाहीरपणे भूमिका घेतली आणि मित्रपक्ष असलेल्या शिंदेसेनेने विरोधात काम केले", असे म्हणत बन यांनी संताप व्यक्त केला. केशव उपाध्ये यांनीही याबद्दल भाष्य केले आहे.

नवनाथ बन यांनी दाखवले पुरावे, धंगेकरांची हकालपट्टी करण्याची मागणी

"शिवसेनेचे रवींद्र धंगेकर यांनी पदवीधरांना आवाहन केले की, भाजपाच्या उमेदवार स्मिता जाधव यांना मतदान करू नका. धंगेकर हे शिवसेनेचे महानगरप्रमुख आहेत. अशा पद्धतीने मित्रांनी आणि रवींद्र धंगेकर यांनी केसाने गळा कापण्याचा निर्णय घेतला असेल, तर एकनाथ शिंदे यांनी धंगेकर यांच्यावर कारवाई केली पाहिजे", अशी मागणी बन यांनी केली.

"भाजपाच्या स्मिता जाधव पराभूत झाल्यावर धंगेकरांनी पुन्हा पोस्ट केली आणि शाबास पदवीधरांनो असे म्हटले. याचा अर्थ पदवीधर मतदारसंघात काम केले नाही. माझा एकनाथ शिंदेंना सवाल आहे की, तुमचे महानगर प्रमुख भाजपाला मतदान करू नका म्हणतात. अमरावतीत आमच्या काहींनी बंडखोरी केली. त्यांना आम्ही बडतर्फ केले.

रवींद्र धंगेकरांबद्दल अशी भूमिका शिंदे घेणार आहेत का? कारवाई करणार आहात का?", असे बन म्हणाले.

"आम्ही खापर फोडत नाहीये. तर आम्ही पुरावे देत आहोत. खापर फोडणे कशाला म्हणतात की, त्याला काहीही तथ्य नसेल. आम्ही हवेत गोळीबार करत असेल, तर त्याला खापर फोडणे म्हणतात. रवींद्र धंगेकर तुम्ही म्हणीचा अर्थ समजून घ्या", असा टोला बन यांनी लगावला.

'नालसा'च्या ऐतिहासिक निर्णयालाच आव्हान! ट्रान्सजेंडर व्यक्तींच्या हक्कांवरून सर्वोच्च न्यायालयात नवा संघर्ष

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

ट्रान्सजेंडर व्यक्तींची लिंग ओळख मान्य करण्याचा अधिकार, महिलांचे स्वतंत्र कायदेशीर संरक्षण आणि अभिव्यक्तिस्वातंत्र्य या तीन महत्त्वाच्या घटनात्मक मुद्द्यांवरून सर्वोच्च न्यायालयात नवा संघर्ष उभा राहिला आहे. यूकेस्थित 'विमेन्स डिक्लेरेशन इंटरनॅशनल' (थृख) या संस्थेच्या भारतातील शाखेने दाखल केलेल्या जनहित याचिकेत भारतातील लिंग ओळख आणि कागदपत्रांमध्ये बदल करण्यासाठी विकसित करण्यात आलेल्या व्यवस्थेलाच आव्हान दिले आहे. विशेष म्हणजे, या याचिकेत सर्वोच्च न्यायालयाच्या २०१४ मधील ऐतिहासिक 'नालसा' (छअडडअ) निकालावर आधारित कायदेशीर चौकटीवरही आक्षेप घेण्यात आला आहे.

या याचिकेचा केंद्रबिंदू ट्रान्सजेंडर व्यक्तींच्या नावात आणि लिंग नोंदीत बदल करण्याची प्रक्रिया, महिलांचे अधिकार आणि नागरिकांवर विशिष्ट विचारसरणी स्वीकारण्याचा दबाव येतो का, हे मुद्दे आहेत. मात्र, याचिका दाखल झाली म्हणजे न्यायालयाने त्यातील आरोप मान्य केले आहेत, असे नाही.

२०१४ च्या ऐतिहासिक निकालावरच प्रश्नचिन्ह

१५ एप्रिल २०१४ रोजी सर्वोच्च न्यायालयाने नॅशनल लीगल सर्व्हिसेस अथॉरिटी विरुद्ध भारत सरकार या प्रकरणात ऐतिहासिक निर्णय दिला होता. या निकालातून ट्रान्सजेंडर व्यक्तींना स्वतंत्र लिंग ओळख मिळण्याचा अधिकार मान्य करण्यात आला. व्यक्तीची लिंग ओळख, प्रतिष्ठा, स्वातंत्र्य आणि समानतेचा अधिकार हे भारतीय संविधानाच्या मूलभूत मूल्यांशी संबंधित असल्याचे न्यायालयाने स्पष्ट केले होते.

या निकालामुळे ट्रान्सजेंडर व्यक्तींच्या कायदेशीर मान्यतेचा आणि त्यांच्या मूलभूत हक्कांच्या संरक्षणाचा मार्ग अधिक स्पष्ट झाला. मात्र, थृख च्या भारतातील शाखेने या निर्णयाच्या आधारे विकसित झालेल्या नियामक व्यवस्थेवर आक्षेप घेतला आहे. याचिकाकर्त्यांच्या मते, ही व्यवस्था 'जैविक महिला' म्हणून उल्लेख केलेल्या महिलांच्या अधिकारांवर परिणाम करणारी आणि त्यांच्याशी 'घोर भेदभाव' करणारी आहे.

हा याचिकाकर्त्या संस्थेचा दावा आहे; त्याची घटनात्मक वैधता आणि व्याप्ती न्यायालयीन परीक्षणाचा विषय ठरू शकते.

आधार कार्डावरील लिंग बदलण्याच्या प्रक्रियेलाही आव्हान

या याचिकेत केवळ व्यापक कायदेशीर तत्त्वांवर प्रश्न उपस्थित करण्यात आलेले नाहीत, तर भारतीय विशिष्ट ओळख प्राधिकरणाच्या (णखUअख) कार्यपद्धतींनाही आव्हान देण्यात आले आहे. या प्रक्रियांद्वारे व्यक्तींना आधार कार्डावरील नाव आणि लिंग यांसारख्या नोंदी अद्ययावत करण्याची सुविधा उपलब्ध होते.

याचिकाकर्त्यांचा दावा आहे की, दस्तऐवजांमध्ये बदल करण्यासाठी विकसित झालेली व्यवस्था महिलांसाठी असलेल्या कायदेशीर संरक्षण, अधिकार आणि लाभांची व्याप्ती कमकुवत करू शकते. महिलांसाठी राखीव असलेल्या सुविधा, संरक्षण आणि पात्रतेच्या निकषांवर अशा बदलांचा काय परिणाम होतो, हा या वादातील महत्त्वाचा प्रश्न आहे.

मात्र, याचिकेतील दावे आणि प्रत्यक्षात कोणत्या कायदेशीर तरतुदींचा कसा परिणाम होतो, यांची गल्लत करता कामा नये. त्यासाठी संबंधित कायदे, नियम आणि न्यायालयीन निष्कर्ष तपासणे आवश्यक आहे.

'लिंग ओळख स्वीकारण्याची सक्ती' असल्याचा दावा

ट्रान्सजेंडर व्यक्तींच्या हक्कांच्या पलीकडे जाऊन या याचिकेत अभिव्यक्तिस्वातंत्र्याचाही मुद्दा उपस्थित करण्यात आला आहे. नागरिकांना लिंग ओळखीविषयी विशिष्ट विचार मान्य करण्यास भाग पाडले जात असल्याचा दावा याचिकाकर्त्यांनी केला आहे. त्यांच्या मते, अशी परिस्थिती संविधानाच्या अनुच्छेद १९ अंतर्गत अभिव्यक्तिस्वातंत्र्याच्या अधिकारावर परिणाम करू शकते.

या मुद्द्यामुळे वैयक्तिक लिंग ओळखीचा आदर, महिलांसाठी स्वतंत्र संरक्षण आणि एखाद्या विचाराशी सहमत नसण्याचे स्वातंत्र्य यांच्यातील घटनात्मक सीमांवर चर्चा होण्याची शक्यता आहे.

पुढील लढाई घटनात्मक अधिकारांची

ट्रान्सजेंडर व्यक्तींना समानता आणि प्रतिष्ठेचा अधिकार देणारी न्यायालयीन भूमिका, महिलांच्या संरक्षणासाठी असलेली कायदेशीर व्यवस्था आणि नागरिकांचे अभिव्यक्तिस्वातंत्र्य या तिन्ही बाबी लोकशाही व्यवस्थेसाठी महत्त्वाच्या आहेत. त्यामुळे या वादाकडे केवळ दोन गटांमधील संघर्ष म्हणून पाहण्याऐवजी, संबंधित अधिकारांचा कायदेशीर समतोल कसा साधला जातो, या दृष्टीने पाहणे आवश्यक आहे.